

СЪВЕТ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ
КЪМ МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

УКАЗАНИЯ

ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ГОТОВНОСТТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНОВЕ ЗА ЗАЩИТА ПРИ БЕДСТВИЯ

Настоящите указания се дават от Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет на Република България, на основание чл. 9, ал. 15 от Закона за защита при бедствия. Те са в подкрепа на органите на централната изпълнителна власт, областните и общинските Съвети за намаляване на риска от бедствия, и съставните части на единната спасителна система, при разработването на плановете по чл. 9, ал. 6, 8 и 10 от Закона за защита при бедствия. Съветите за намаляване на риска от бедствия изпълняват тези указания при планиране на защитата при бедствия.

Изменени с:

И1: Решение на Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет (Съвета),
Протокол от заседание на Съвета, вх. № 8121р-3542/20.02.2020 г.

София 2017 г.

СЪДЪРЖАНИЕ:

Резюме	3
Глава I. Общи положения	5
1.1. Очаквани резултати от планирането	5
1.2. Връзки между планиращите документи и съветите за намаляване на риска от бедствия	5
1.3. Времева рамка и действие на плановете	6
1.4. Изпълнение на плановете за защита при бедствия	7
1.5. Управление на опасностите и рисковете на национално, областно и общинско ниво	7
1.6. Подходи за планиране	8
1.7. Сценарии на планиране	9
Глава II. Разработване на областни/ общински плановете за защита при бедствия	10
2.1. Раздел ВЪВЕДЕНИЕ	12
2.2. Раздел ПРОФИЛ НА РИСКА	15
2.3. Раздел ПРЕВЕНЦИЯ	34
2.4. Раздел ГОТОВНОСТ	38
2.5. Раздел РЕАГИРАНЕ	41
2.6. Раздел ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И ПОДПОМАГАНЕ	47
2.7. Раздел МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА	49
2.8. Раздел ПРИЛОЖЕНИЯ	51
Глава III. Разработване на план за защита при бедствия за изпълнение на задачите, произтичащи от Националния план за защита при бедствия и плановете на областно и общинско ниво	58
СПИСЪК на използваните съкращения, термини и определения	60
ИЗПОЛЗВАНИ ДОКУМЕНТИ	63
ПРИЛОЖЕНИЯ към указанията за разработването и готовността за изпълнението на плановете за защита при бедствия	64
Приложение №1. Примерни форми на "История на разпространените екземпляри от плана" и "История на направените промени в плана"	65
Приложение № 2. Координирана система за управление при бедствия	66
Приложение № 3. Организационна структура за управление при бедствие	79

Резюме

В изпълнение на Закона за защита при бедствия (ЗЗБ) се създават областни и общински Съвети за намаляване на риска от бедствия, с участието на териториалните органи на изпълнителната власт, в партньорство със службите за спешно реагиране, доставчиците на основни стоки/услуги и други, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия. Членовете на Съвета за намаляване на риска от бедствия (СНРБ), съвместно планират защитата при бедствия на областно и общинско ниво.

Съвети за намаляване на риска от бедствия се създават в срок до два месеца от влизането в сила на Закона за изменение и допълнение на Закона за защита при бедствия (обн. ДВ. бр.51 от 5 Юли 2016г.) и в рамките на три години от влизането в сила на закона, те трябва да разработят план за защита при бедствия (ПЗБ). Настоящите указания определят рамката и очакванията от плановете за защита при бедствия, както и за процеса на планиране.

Плановите за защита при бедствия следва да са съобразени с тези указания. Те трябва да са в съответствие с Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия (НСНРБ). Желателно е, този подход да се използва при разработването на плановете в цялата страна и да са изяснени връзките между общинските и областния план за защита при бедствия, а така също и между областните и Националния план за защита при бедствия.

Разработването на ПЗБ логично надгражда и подобрява съществуващото състояние на защита на населението при бедствия и добавя подход за намаляване на риска, свързан с опасностите. Плановите за защита при бедствия трябва да бъдат интегрирани с общинските и областните политики и плановете, и да се координират ангажиментите на службите за спешно реагиране, на доставчиците на основни стоки/услуги, на териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт, на юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, и други, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия. Плановите за защита при бедствия представляват възможност за подобряване на взаимодействието и координацията за намаляването на риска от бедствия в полза на обществената безопасност.

Необходимо е при разработването на ПЗБ да се прилага подход на управление на риска, основан на БДС ISO 31000:2011 „*Управление на риска – принципи и указания*”

Процесът на планиране на СНРБ включва:

- устойчиво управление на риска от бедствия чрез превенция, готовност, реагиране и възстановяване;
- управление на всички опасности;
- интеграция на всички структури, участващи в разработването и изпълнението на ПЗБ.

С ПЗБ задължително се определят:

- целите на плана и връзката с НСНРБ;
- опасностите и рисковете от бедствия;
- мерките за предотвратяване или намаляване на риска от бедствия;

- мерките за защита на населението;
- разпределението на задълженията и отговорните органи и лица за изпълнение на предвидените мерки;
- средствата и ресурсите, необходими за изпълнение на дейностите;
- начина на взаимодействие между съставните части на единната спасителна система (ЕСС);
- реда за ранно предупреждение и оповестяване на органите на изпълнителната власт, на съставните части на ЕСС и населението при опасност или възникване на бедствия;
- реда за обявяване на „бедствено положение“;
- мерките за възстановяване;
- сключените споразумения с юридическите лица и едноличните търговци, включени в плановете за защита при бедствия.

Необходимо е при разработването на ПЗБ да се използва опитът и експертизата при планирането, управлението на рискове и на извънредни ситуации, с които разполагат местните власти, службите за спешно реагиране, доставчиците на основни стоки/услуги, териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт, юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, и други, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия в рамките на съответната територия. Екипът за разработване на ПЗБ трябва да разгледа опасностите, рисковете които те представляват и как в момента те се управляват чрез съвместните усилия на всички партньори. В ПЗБ се определят ангажиментите по отношение на превенцията, готовността, реагирането и възстановяването, както и целите и действията за подобряване управлението на рисковете.

Очаква се всеки СНРБ да анализира рисковете в района на действие, за който отговаря и да разработи ПЗБ до нива, съответстващи на състоянията на рисковете и на очакванията на своите общности. Конкретните резултати от процесите на планиране за участниците в СНРБ следва да бъдат:

- изграждане на солидни взаимоотношения, които да са основата за подобряване на дейността им;
- идентифициране на проблеми от общо значение;
- ангажираност за действия за решаване на проблемите;
- създаване на планове, споразумения и процедури.

Органите на Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” на МВР (ГДПБЗН-МВР), ще оказват методическа помощ по отношение разработването на плановете и тяхното съгласуване, за да се постигне единен подход. Тези указания са основата, върху която ще бъдат оценявани плановете за защита при бедствия.

Глава I. **Общи положения**

1.1. Очаквани резултати от планирането

Като резултат от планирането и документиране в ПЗБ се очаква:

- описание на това какво може да се случи – последствията от бедствия (чрез извършване на оценка на риска от бедствия);
- уточняване на функциите и/или задачите, необходими за справяне с последствията от бедствия (чрез въздействие върху риска);
- подробности за това как ще се изпълнят тези задачи и/или функции.

Очаквани трудности

Съветите за намаляване на риска от бедствия може да не са в състояние да разработят подробно първите ПЗБ, така както е дадено в някои части на тези указания, защото:

- може да няма налична информация относно опасностите;
- може да се изискват по-дълги периоди на консултация със засегнатите сектори;
- процесът на планиране не е праволинеен (преминава през различни цикли);
- наличните ресурси за разработване на план са ограничени.

Доколкото плановете за защита при бедствия трябва адекватно и възможно най-изчерпателно да определят необходимите мерки, най-вероятно е те да отговорят на тези очаквания при тяхното преразглеждане и актуализиране (плановете се преразглеждат и актуализират най-малко веднъж на 5 години). На този етап е особено важно да се следва обоснован подход за намаляване на риска, да се засилват взаимоотношенията между партньорите (местните власти, териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт, службите за спешно реагиране, доставчиците на основни стоки/услуги, юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, и други, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия в рамките на съответната територия) и да се определят целите и действията за справяне с проблемите с висок приоритет.

1.2. Връзки между планиращите документи и съветите за намаляване на риска от бедствия

Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия определя стратегическите цели за намаляване на риска от бедствия на територията на Република България. Плановете за защита при бедствия са свързани с НСНРБ в следните аспекти:

- плановете за защита при бедствия следва да определят цели и да покажат как всяка от тях се отнася към постигане целите на НСНРБ;
- плановете за защита при бедствия не трябва да са в противоречие с НСНРБ.

На фиг. 1. са показани връзките между планиращите документи и съответните Съвети за намаляване на риска от бедствия.

Фиг. 1. Планиращи документи

Въпреки, че ЗЗБ не свързва пряко Националния план за защита при бедствия с общинските и областните планове за защита при бедствия, същите трябва да бъдат разработени паралелно и да бъдат свързани, за да се гарантира плавен преход между управлението при бедствия на общинско, областно и национално ниво.

Общинските и областните планове за защита при бедствия са частично зависими от два основни аспекта на Националния план за защита при бедствия:

1. Опасностите и рисковете, които ще се управляват на национално ниво и начина, по който да бъдат управлявани.
2. Мерките на национално ниво за управление на опасностите и рисковете (включително и връзките към областните и общинските планове за защита при бедствия).

Ето защо Националният план за защита при бедствия ще бъде разработен поетапно и основни части от него ще бъдат на разположение, за да подпомогнат процеса на планиране на областно и общинско ниво.

1.3. Времева рамка и действие на плановете

Законът изисква плановете да бъдат разработени в рамките на три години от влизането в сила на Закона за изменение и допълнение на Закона за защита при бедствия (обн. ДВ. бр.51 от 5 Юли 2016г.). Плановете се разработват, съгласуват и приемат по реда на ЗЗБ (чл. 9, ал. 8 – 11 ЗЗБ).

Областният ПЗБ се разработва от съвета по чл. 64а, ал. 1 ЗЗБ. Планът се съгласува с председателя на съвета по чл. 62, ал. 3 ЗЗБ (председателя на СНРБ към Министерския съвет) и влиза в сила след утвърждаване със заповед на областния управител.

Общинският ПЗБ се разработва от съвета по чл. 65а, ал. 1 ЗЗБ. Планът се съгласува със съвета по чл. 64а, ал. 1 ЗЗБ (областния СНРБ) и влиза в сила след приемането му от общинския съвет.

Периодът на действие на един ПЗБ може да продължи до 5 години, след което същият задължително се преразглежда и актуализира (чл. 9, ал. 14 ЗЗБ). Преразглеждането и актуализирането на плановете за защита при бедствия е задължително и след всяко въвеждане на съответния план, както и при промяна на нормативната уредба, свързана с изпълнението им.

Прегледът на ПЗБ може и да не доведе до изменение, допълнение, отмяна или замяна на плана.

Също така в закона е предвидена възможност и за преразглеждане на плановете по всяко време от съответния СНРБ (чл. 9, ал. 16 ЗЗБ), като при необходимост могат да бъдат изменени, допълнени, отменени или заменени по съответния ред.

Действащите към момента областни и общински плановете за защита при бедствия са в сила до утвърждаването и приемането на нови. Независимо от това, те могат да бъдат актуализирани, изменени и допълвани при необходимост по съответния ред на ЗЗБ.

1.4. Изпълнение на плановете за защита при бедствия

Плановите за защита при бедствия осигуряват структуриран начин за координиране и оценка на практиките за управление на риска. Мерките, произтичащи от ПЗБ, следва да бъдат реализирани, както чрез включването им в планирането и изпълнението на обичайните дейности, така и чрез програмите за намаляване на риска от бедствия (чл. 6г, ал. 1 и чл. 6д, ал. 1 ЗЗБ). Някои от дейностите трябва да бъдат заложи в плановете на отделните органи или партньорски организации, представени в СНРБ, а други може да се реализират чрез включване в областни и общински плановете или други форми за планиране.

Трябва да се използват всички инструменти в подкрепа на дейностите за управление на риска. Например:

- прилагане на изискванията и осъществяване на контрол от компетентните органи по Закона за водите;
- прилагане на изискванията и осъществяване на контрол от компетентните органи по Закона за опазване на околната среда (ЗООС);
- прилагане на изискванията и осъществяване на контрол от компетентните органи по Закон за регионалното развитие (регионалните плановете за развитие, областните стратегии за развитие, общинските плановете за развитие);
- прилагане на устройствените и строителните норми и правила и осъществяване на контрол от компетентните органи по Закона за устройство на територията;
- интегриране на мерки и дейности за намаляване на риска от бедствия в стратегии, плановете, инвестиционни програми и проекти на регионално, областно и общинско ниво.

1.5. Управление на опасностите и рисковете на национално, областно и общинско ниво

Кметовете на общини и областните управители носят отговорност за защитата при бедствия на територията на общината и на областта, независимо от мащаба на бедствието. Те са длъжни да изпълняват възложените им функции, включително когато управлението на силите и средствата се

осъществява на по-високо ниво (областно или национално). В ПЗБ се документират съответните функции, включително и в случаите, когато събитията надхвърлят зоната на отговорност или капацитета за справяне с тях.

Съветът за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет определя национално значимите опасности и рискове в Националния план за защита при бедствия (чл. 9, ал. 3, т.1 ЗЗБ). Всеки областен и общински СНРБ също трябва да определи своите опасности и рискове. Така заедно всички страни ще подпомогнат за разграничаването на това, което е значимо за общината, за областта и национално значимото – особено при определянето на това как ще бъдат координирани усилията за реагиране и възстановяване.

Националната значимост включва, без да се ограничава само до това, всички случаи, когато се счита, че:

- е вероятно използването на значителни ресурси; или
- е вероятно да бъде засегната територията на повече от една област; или
- може да засегне международните задължения на Република България; или
- това води или е възможно да доведе до значителни, необратими промени в околната среда.

Управлението на рисковете от бедствия се осъществява чрез въздействие върху тях чрез мерки за превенция, готовност, реагиране и възстановяване на национално, областно и общинско ниво на базата на извършена оценка на рисковете.

1.6. Подходи за планиране

При разработване на планове се използват различни подходи, включително и комбинации от тях.

Подход за планиране основан на последиците. Този подход изисква първо да се разработи сценарий за опасността или заплахата, след което се анализират последициите с цел определяне на посоката на действия. Обикновено този подход за планиране се използва за изготвяне на планове за специфични опасности и заплахи и се разработва като приложение към основния план.

Последициите, след като са правилно анализирани, следва да се трансформират във функции или задачи. Предимството на планиране, започващо с изследване на последициите, до които дадено събитие може да доведе, е че позволява установяване на функциите, които трябва да бъдат изпълнявани и съответно определени в плана. Ако при планирането се подходи, започвайки по списъка с налични ресурси, могат да се negliжират значими рискове (за справяне с които не са налични ресурси). Реалните ситуации ни изправят пред необходимостта да се действа с това, което е на разположение в момента. Постигането на съответствие между потребностите и наличните ресурсите за справяне с дадена ситуация е предмет на дългосрочно планиране.

Подход за планиране основан на функциите (функционален подход за планиране). Този подход идентифицира функциите, които съответните организации (институции, ведомства) трябва да изпълнят в случай на възникване на извънредно събитие. Функционалният подход за планиране

определя функциите, задачите и организацията на процеса за управление на структурите за реагиране (институции, ведомства, организации), независимо от това какво събитие ще настъпи.

Подход за планиране основан на способностите. Този подход се фокусира върху способностите за предприемане и изпълнение на необходимите действия в случай на възникване на събитие. Подходът за планиране основан на способностите дава отговор на въпроса „Разполагаме ли с необходимата комбинация от структури за реагиране (институции, ведомства, организации), планове, тренировки, хора, ръководство и управление, оборудване и средства за изпълнение на изискваните се функции за справяне с възникнало събитие. Този подход за планиране може да се разглежда като комбинация от подход основан на последиците и функционален подход, защото се фокусира върху „сценарии → задачи → способности“.

При планиране най-често се използва комбинираният подход, който превръща резултатите от изследването на сценария и последиците в цели и задачи за по-нататъшния процес на планиране. Това води до изготвяне на основния план, който описва всеобхватно ролята, връзките и задълженията с функциите, опасностите и заплахите и се отразява в последователността на действията. Комбинираният подход спомага за идентифициране на посоката на действията, които компетентните органи трябва да са в състояние да предприемат и да осигурят изпълнението на необходимите функции, основани на анализа на риска. Това дава възможност и за идентифициране на необходимите способности, които трябва да притежават компетентните органи за справяне с възникнало събитие.

1.7. Сценарии на планиране

Всеки СНРБ преценява дали да планира въз основа на очакваните „максимално вероятни събития“ или на „най-лошите сценарии“. Ако сценариите не отразяват това, което е разумно правдоподобно - може да се получат грешни резултати. По тази причина е препоръчително използването на „максимално вероятните събития“.

Максимално вероятно събитие е сценарий с най-голямо нежелано събитие, с достатъчно висока вероятност за настъпване, което следва да бъде разгледано.

При планиране въз основа на „максимално вероятни събития“ следва да се оцени доколко предвидените мерки ще бъдат адекватни в случай на възникване на събития по „най-лошите сценарии“. Бедствията с големи последици и ниска вероятност често се възприемат отвъд нашите икономически и социални възможности за справяне в пълен размер. Въпреки това планирането на СНРБ трябва да бъде насочено към осигуряването в дългосрочен план на по-големи способности за справяне с възможните най-лоши сценарии.

Глава II.

Разработване на областни/ общински планове за защита при бедствия

За правилното функциониране на системата за защита при бедствия е необходимо постигането на добра координация и разпределение на отговорностите по изпълнението на дейностите свързани с превенцията, готовността, реагирането и възстановяването при бедствия, с по-активно участие на всички заинтересовани страни на национално, областно и общинско ниво (местните власти, териториалната администрация и териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт, службите за спешно реагиране, доставчиците на основни стоки/услуги, юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, и други, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия в рамките на съответната територия). В тази връзка са изготвени Указанията за разработване и готовността за изпълнението на плановете за защита при бедствия.

Плановете за защита при бедствия се изготвят при спазване на изискванията по чл. 9, ал. 3 ЗЗБ и настоящите указания.

Планът се разработва с обхват и съдържание съгласно представената по-долу структура. Плановете за конкретни специфични опасности (за наводнение, земетресение, ядрена или радиационна авария по чл. 9, ал. 2 ЗЗБ, външните аварийни планове по чл. 108, ал. 1 ЗООС) и други помощни планове при необходимост се изготвят като отделни части към ПЗБ в раздел ПРИЛОЖЕНИЯ. Информация за изготвяне на плановете за специфични опасности е дадена в т. 2.8.1. от настоящите указания.

Структура и съдържание на план за защита при бедствия:

- Заглавна страница
- Съдържание
- Документи за съгласуване и приемане на плана
- История на разпространените екземпляри от плана
- История на направените промени в плана
- Раздел I. Въведение
- Раздел II. Профил на риска
- Раздел III. Превенция
- Раздел IV. Готовност
- Раздел V. Реагиране
- Раздел VI. Възстановяване и подпомагане
- Раздел VII. Мониторинг и оценка
- Раздел VIII. Приложения

Примерни форми на "История на разпространените екземпляри от плана" и "История на направените промени в плана" са дадени в *Приложение №1*.

Разделът **Въведение** включва, целите и задачите на плана, заедно с обстоятелствата и профила на региона. В този раздел, следва да се посочат и връзките с предишни и последващи планове.

В раздел **Профил на риска** се определят опасностите и рисковете от бедствия, в съответствие с изискванията на чл. 9, ал. 3 ЗЗБ. Разделът описва цялостната визия на СНРБ и техните общности за опасностите. В този раздел се описват и систематично анализират рисковете, свързани с опасностите, като се определят приоритети за управление на риска, свързани с региона.

Разделът **Превенция** представя процеса, мерките и дейностите за превенция, с цел намаляване на риска от бедствия (по отношение на рисковете определени в раздел Профила на риска, които касаят общностите в съответната община/област и са от значение за СНРБ). За повишаване на устойчивостта на общностите към рисковете от бедствия, от съществено значение е да се свържат процесите на планирането на защитата при бедствия с планирането на дейностите на местните власти, с цел осигуряване на възможност за интегриране на мерките за превенция в планове, програми и проекти, включително при осъществяване на обичайните дейности.

В раздел **Готовност** се описва готовността за справяне с бедствия, включваща планиране, обучение, тренировки на съставните части на ЕСС и населението.

В раздел **Реагиране** се посочват: оперативните мерки, нормативните изисквания, структурата, функциите и отговорностите на съответните съставни части на ЕСС, длъжностните лица, служители и персонал, които ще участват в изпълнението на оперативните мерки по ПЗБ при възникване на бедствие. В този раздел се определят реда за ранно предупреждение и оповестяване на органите на изпълнителната власт, на ЕСС и населението при опасност или възникване на бедствия и начина на взаимодействие между съставните части на ЕСС, в съответствие с изискванията на чл. 9, ал. 3 ЗЗБ, реда за обявяване на „бедствено положение“, създаването и управлението на щабове по чл. 64, ал. 1, т. 10 и чл. 65, ал. 1, т. 7 ЗЗБ, както и осъществяването на координация на съставните части на ЕСС от оперативните центрове на ГДПБЗН-МВР, съгласно чл. 29, ал. 1 ЗЗБ

В раздел **Възстановяване и подпомагане** се определят мерки за възстановяване от бедствие, в съответствие с изискванията на чл. 9, ал. 3 ЗЗБ. Разделът включва мерките за подпомагане и възстановяване включително предоставянето на неотложна помощ по чл. 55, ал. 2 от ЗЗБ и еднократна помощ по чл. 16 от ЗСП (краткосрочни – по време и непосредствено след събитието).

Възстановяването от бедствие може да продължи с години. В тази връзка от съществено значение е възстановяването да се планира и координира със заинтересованите страни, които ще участват в него. Дългосрочните мерки за възстановяване след бедствие не са предмет на ПЗБ.

В раздел **Мониторинг и оценка** се описва механизъм за наблюдение и оценка на ПЗБ и на дейностите на СНРБ, с цел ефективно да се идентифицира както постигането на планираните резултати, така и за установяване на пропуски и набелязване на мерки за подобрене.

Разделът **Приложения** дава възможност за препратки от ПЗБ към по-детайлна информация в този раздел за отделни планове, мерки, оперативни процедури, и др., които са в подкрепа на плана. Приложенията са от съществено значение за ПЗБ и следва да показват как мерките и процедурите са включени в същия.

Чрез включването на всеки един от горните раздели, се цели изграждане на една обща основа за всички ангажирани с разработването на ПЗБ.

Процесът на планиране следва да се разглежда като възможност за обединяване на членовете на СНРБ, с цел изясняване на ролите и отговорностите, както и за подобряване на взаимодействието помежду им. Самият ПЗБ служи за документиране на резултатите по отношение управлението на риска, уточнените действия и принципите на действие, в рамките на които отделните партньори си сътрудничат (местните власти, териториалната администрация и териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт, службите за спешно реагиране, доставчиците на основни стоки/услуги, юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, и други, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия в рамките на съответната територия). Резултатите от планирането (като договорени цели и действия или оперативни споразумения/мерки) се обвързват с включването им в планирането на структурите, представени в СНРБ и частите на ЕСС.

Планът за защита при бедствия трябва да бъде възможно най-опростен и разбираем. По-детайлната информация относно анализа на риска (задълбочено, до колкото позволяват ресурсите и техническата експертиза), отделни планове, оперативни процедури, списъци на ресурси и др. може да се съдържа в документи или приложения, изрично посочени в ПЗБ.

2.1. Раздел ВЪВЕДЕНИЕ

В раздел **ВЪВЕДЕНИЕ** на кратко се посочва как е разработен ПЗБ, описва се структурата, целите и задачите на плана, нормативните изисквания, географския район и аудиторията, за която е предназначен. Целите на ПЗБ трябва да са в съответствие с НСНРБ.

2.1.1. Цел и основни компоненти на раздел ВЪВЕДЕНИЕ

Целта на **раздел ВЪВЕДЕНИЕ** е да се даде кратък преглед на предназначението на плана, аудиторията, структурата и процесите по разработване и актуализирането на ПЗБ.

Основни компоненти на **раздел ВЪВЕДЕНИЕ**:

- Цел на плана;
- Описание на географския район, който обхваща ПЗБ;
- Определяне на аудиторията, за която е предназначен планът;

- Детайлно описание на структурата на ПЗБ;
- Поясняване на връзката между ПЗБ и другите планиращи документи касаещи защитата при бедствия;

- Описание на процесите на разработване и актуализиране на ПЗБ.

2.1.2. Допълнителна информация за изготвянето на раздел ВЪВЕДЕНИЕ

Определяне на целите на ПЗБ

Общата цел на ПЗБ е насочена към предоставянето на възможност за ефикасно и ефективно управление на опасностите и рисковете, което изисква координиран подход. Планът за защита при бедствия следва да определи стратегическата насока в съответствие с НСНРБ, осигурявайки рамката за непрекъснато подобряване на защитата при бедствия.

Планът за защита при бедствия трябва:

- да укрепи връзките и взаимодействието между институциите, ведомствата, организациите и др. участващи в защитата при бедствия;

- да насърчава съвместното планиране и действия за защита при бедствия между отделните институции/ведомства и общности;

- да демонстрира ангажираност на компетентните местни власти, териториалната администрация и териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт, службите за спешно реагиране, доставчиците на основни стоки/услуги, юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, и други, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия в рамките на съответната територия, за постигане на по-ефективна защита при бедствия.

Примерни цели:

1 Осигуряване на ефективно и ефикасно управление на риска от бедствия чрез партньорство и по-добра координация.

2 Намаляване на рисковете от природни и причинени от човека опасности по разходо-ефективен начин.

3 Свеждане до минимум неблагоприятното въздействие на опасностите върху човешкия живот, социалната и икономическата структура на общности, инфраструктура, собственост и природната среда.

4 Създаване на способности за реагиране и възстановяване от природни и технологични бедствия.

Резултатите от планирането (като съгласувани мерки и действия или оперативни споразумения/мерки) се обвързват с включването им в установените форми на планиране на структурите, представени в СНРБ, както и в специфични планове (планове по чл. 9, ал. 6 ЗЗБ за изпълнение на задачите, произтичащи от ПЗБ).

Описание на географския район

В този раздел на ПЗБ се прилагат карти с добро качество, които обхващат оперативните граници на ПЗБ, с цел бързо ориентиране и лесно запознаване на аудиторията с географския район.

Определяне на аудиторията, за която е предназначен ПЗБ

Съветът за намаляване на риска от бедствия отговоря за нуждите на две основни целеви групи:

- Членовете на СНРБ имащи отношение към намаляването на риска от бедствия и местните структури и части на ЕСС, които имат отговорности и задължения по изпълнението на ПЗБ;
- Общностите – играят важна роля в процесите на подготовка и достигане на състояние за справяне с възникнали бедствия. Планът за защита при бедствия е предназначен за информиране и запознаване с опасностите и рисковете, които застрашават общностите.

Детайлно описание на структурата на ПЗБ

В началото на всеки раздел се представя кратко резюме на съдържанието, с цел бързо и лесно запознаване с представената информация в съответния раздел.

Планът за защита при бедствия трябва да се чете в своята цялост от всички участници, тъй като отделните раздели са взаимно свързани помежду си – например, намаляването на последствията може също да се реализира и чрез мерки изпълнени по време на възстановяване от бедствие.

Описание на връзката между ПЗБ и другите планиращи документи касаещи защитата при бедствия

Министерският съвет формира и осъществява държавната политика в областта на защитата при бедствия, съгласно чл. 62, ал. 1 ЗЗБ. В този раздел следва да се посочи връзката между ПЗБ и планирането на намаляването на риска от бедствия, което се извършва на национално, областно и общинско ниво (виж фиг. 1), което обхваща разработването и актуализацията на:

- Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия;
- Национална програма за намаляване на риска от бедствия;
- Секторни и регионални програми, свързани с намаляване на риска от бедствия;
- Областни програми за намаляване на риска от бедствия;
- Общински програми за намаляване на риска от бедствия.

ЗАБЕЛЕЖКА: За разработването и изпълнението на областните и общински програми за намаляване на риска от бедствия предстои да бъдат издадени указания от Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет, по реда на чл. 6а, ал. 3 от ЗЗБ.

Описание на процеса на разработване и съгласуване на ПЗБ

В този раздел следва да се опишат нормативните основания, компетентните органи и процеса по разработване и съгласуване на ПЗБ, включително издадените актове и заповеди.

Областният план за защита при бедствия се разработва от съвета по чл. 64а, ал. 1 ЗЗБ и се утвърждава със заповед на областния управител, след съгласуване с председателя на съвета по чл. 62, ал. 3 ЗЗБ.

Общинският план за защита при бедствия се разработва от съвета по чл. 65а, ал. 1 ЗЗБ и се приема от общинския съвет, след съгласуване със съвета по чл. 64а, ал. 1 ЗЗБ.

Планове за защита при бедствия се преразглеждат и актуализират най-малко веднъж на 5 години, след всяко въвеждане на съответния план, както и при промяна на нормативната уредба, свързана с изпълнението им.

Планът за защита при бедствия може да се преразглежда по всяко време от съответния СНРБ, като при необходимост може да бъде изменен, допълнен, отменен или заменен по нормативно установения ред.

2.2. Раздел ПРОФИЛ НА РИСКА

За ефективното управление на рисковете, от основно значение е разбирането за обстоятелствата за управление на риска в района на действие на СНРБ, с цел прогнозиране на това, какво може да се случи и да се определи кои опасности и рискове са значими и управлението на кои рискове следва да бъде с приоритет. Постигането на ясно разбиране на профила на риска на съответния район на действие на СНРБ е от основно значение за правилно насочване на подходящите ресурси и усилия за превенция, готовност, реагиране и възстановяване.

Разделът ПРОФИЛ НА РИСКА от ПЗБ цели установяването на условията, в които членовете на СНРБ работят. Профилът на риска осигурява широка картина на природната, социалната, инфраструктурната и икономическата среда в района на действие на СНРБ и посочва вероятността от въздействие на различните опасности върху общността. Профилът на риска включва анализ на вероятността и последствията (рискът) от тези опасности. Разделът завършва с оценка на текущите и потенциални мерки и действия за превенция, готовност, реагиране и възстановяване, във връзка с приоритизираните рискове.

От голямо значение е профилът на риска да се основава на знанията за местните опасности и рискове, с което се отчита разнообразието от опасности за общностите на територията на Република България.

Един добър профил на риска:

- характеризира информацията за опасностите и рисковете, която ще бъде от съществено значение за ангажирането на членовете на СНРБ и заинтересованите страни (местните власти, службите за спешно реагиране, доставчиците на основни стоки/услуги, териториалната администрация и териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт, юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, и други, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия в рамките на съответната територия), включително и за повишаване информираността и осведомеността на населението;

- осигурява информация за текущото състояние на опасностите, уязвимостите, рисковете и ключовите тенденции в съответния район на действие на СНРБ;

- прави качествено сравнение на значимите рискове за съответната територия;
- осигурява във времето основа за мониторинг и измерване на резултата от управлението на рискове с висока степен;
- поставя стабилна основа за цялостно управление на риска от бедствия.

2.2.1. Цел и основни компоненти на раздел ПРОФИЛ НА РИСКА

Целта на раздела е да характеризира средата на риска и да предостави основа (базирана на факти и доказателства) за приоритизиране на ресурсите и усилията в планирането на защитата при бедствия, основано на управлението на риска.

Основни компоненти на раздел ПРОФИЛ НА РИСКА:

- Обобщено описание на природната, социалната и икономическата среда и инфраструктурата в съответния район на действие на СНРБ.
- Описание на всички рискове, които биха могли да окажат въздействие в съответния район на действие на СНРБ, и характеристика на тяхната вероятност и последствия.
- Качествена оценка на рисковете в съответния район на действие на СНРБ.
- Преценяване и приоритизиране на рисковете и идентифициране на потенциални мерки за въздействие чрез превенция, готовност, реагиране и възстановяване.

2.2.2. Допълнителна информация за разработване на профил на риска

Планът за защита при бедствия трябва да бъде възможно най-опростен и лесен за разбиране. Изготвените сложни или детайлни анализи на риска (доколкото позволяват наличните ресурси и експертиза) може да се съдържа в документи или приложения, изрично посочени в ПЗБ.

2.2.2.1. Предизвикателства и възможности при разработването на профил на риска

Колкото по-прецизна е оценката на риска, толкова по-вероятно е тя да бъде полезна в приоритизиране на дейностите за намаляване на риска от бедствия при тяхното планиране, повишавайки осведомеността и насърчавайки участието на заинтересованите страни (местните власти, службите за спешно реагиране, доставчиците на основни стоки/услуги, териториалната администрация и териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт, юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, и други, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия в рамките на съответната територия).

Необходимо е да се посочат ясно направените допускания по отношение на относителните нива на значимост на различните рискове. С приоритетно значение за СНРБ са безопасността и защитата на човешкия живот. Същите следва да бъдат подходящо отразени в методологията и в резултатите от оценката на риска.

2.2.2.2. Метод за разработване на профил на риска

Описание на обстоятелствата, свързани с процеса на управлението на риска.

Съветът за намаляване на риска от бедствия трябва да представи всеобхватно обобщение на природната, социалната и икономическата среда и инфраструктурата, в рамките на своята компетентност. Целта на това обобщаване е СНРБ да придобие ясна и действителна картина на широките параметри, в които същият оперира. Описанието на всяка една от горепосочените среди и инфраструктурата следва да включва най-малко обобщение на следните фактори:

а) Социален: население, уязвими групи, ►ИИ културно и езиково разнообразие◄ и домакинства;

б) Природен: география, геология, климат, околна среда;

в) Инфраструктура: жилища, обществени сгради и търговски обекти, транспортна инфраструктура, инфраструктура за доставките на основни стоки/услуги (доставки на енергия, питейна вода, здравни услуги и др.), промишлена и селскостопанска инфраструктура;

г) Икономика: регионална икономика, растеж, заетост, доходи, туризъм и природни ресурси.

Особено внимание следва да се обърне на тенденциите за всеки от тези фактори, които могат да увеличат риска за живота на хората. За събиране на информацията, необходима за описанието на обстоятелствата на управлението на риска от бедствия може да се използват данни от всички налични източници (официални документи на държавните институции, планове, програми, научни изследвания и публикации, статистически и исторически данни и др.), включително информация от действащите ПЗБ, оценките и картите на рисковете по чл. 1, ал. 2 от Наредбата за условията, реда и органите за извършване на анализ, оценка и картографиране на рисковете от бедствия (Обн. ДВ. бр. 84 от 2 Ноември 2012 г.).

Определяне на критерии за преценяване на риска

Дейностите, произтичащи от плана ще повлияят на общностите, така че е важно определянето на мерките и критериите, спрямо които тези дейности ще бъдат оценявани да стане чрез консултации с тези общности.

Очевиден проблем за общностите са потенциалната загуба на човешки живот или понасянето на имуществени щети при бедствия. Има и други важни проблеми, които ще повлияят, независимо дали останалите разгледани дейности в плана са по-важни или не. Идентифицирането им ще зависи от специфичните характеристики на самите общности.

Така например, в райони, където безработицата е висока, мерки за намаляване на рисковете, които засилват безработицата, е по-малко вероятно да бъдат добре възприети. По-скоро ще бъдат по-приемливи мерки за намаляване на риска, които увеличават възможностите за работа. Чрез идентифициране на тези мерки, ПЗБ предоставя възможност дейностите по защита при бедствия да получат по-високо ниво на интеграция с други функционални области, в които са ангажирани членовете на СНРБ.

Създаването на критерии за преценяване на риска могат да включват:

- уточняване на приемливи и неприемливи рискове;

- описване на методи или процеси за оценка на разходите/ползите от мерките за справяне с рисковете.

Критериите за преценяване на риска спомагат да се определи дали върху даден риск трябва да се въздейства и ако да, какво е нивото на необходимите разходо-ефективни мерки за защита срещу този риск. Критериите за преценяване на риска отчитат и ограниченията, които действителността налага по отношение на оперативни, финансови, правни, социални или хуманитарни въпроси.

Оценка на риска

Оценката на риска е част от процеса на управление на риска и включва конкретни стъпки: идентификация и първоначално описание на риска, анализ и преценяване на риска. Подходът за управлението на риска от бедствия, следва да се основава на принципите и методите в БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“ и БДС ISO 31010: „Управление на риска – методи за оценяване на риска“.

Използване на общ шаблон за оценка на риска при изготвянето на профила на риска.

В Таблица № 1 е показан примерен шаблон за оценката на риска. Шаблонът е примерен и не се основава на опасности и рискове в района на конкретен СНРБ. Всеки СНРБ трябва да изготви списък на опасностите и да оцени рисковете в съответния район. В процеса на изготвяне на оценката на риска следва да участват по възможност и широк кръг от експерти, които могат да предоставят информация и експертиза по отношение на опасностите и свързаните с тях рискове.

Показаните в Таблица № 1 списък с опасностите и числовите стойности са примерни. Опасностите и числовите стойности следва да бъдат установени в процеса на изготвяне на оценката на риска.

Таблица № 1 е разработена като помощно средство във формат на електронна таблица *Microsoft Excel* и може да бъде изтеглена заедно с указанията от страниците в интернет на Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет (http://www.saveti.government.bg/web/cc_801/1) и на ГДПБЗН-МВР (<http://www.mvr.bg/gdpcbzn/namaliavane-riska-ot-bedstvia>).

Таблица № 1. Общ шаблон за оценката на риска

Оценка на риска																
Идентифициране на опасностите	Анализиране на риска			Преценка на риска											Общ сбор	
	Вероятност	Последствия	Ниво на риск	Сериозност					Управляемост					Нарастване		
				Социални последици	Последствия за инфраструктурата	Изкономически загуби	Последствия за околната среда	Резултат	Превалция	Готовност	Рез. време	Възстановяване	Средно аритметична стойност			Оценка на ниво
				(С)	(И)	(З)	(О)									
Речни наводнения	Много вероятно	Умерени	Високо	2	4	4	3	5,8	2	3	2	5	3	4	12,8	
Силни бури	Много вероятно	Големи	Екстремно	3	4	5	4	7,3	4	3	4	4	3,75	3	14,1	
Суши	Вероятно	Малки	Умерено	1	2	2	1	2,8	2	3	3	2	2,5	2	7,3	
Поледени	Много рядко	Незначителни	Ниско	1	2	2	3	3,2	4	4	5	5	4,5	1	8,7	
Земетресения	Вероятно	Катастрофални	Екстремно	5	5	4	2	9,1	1	4	3	4	3	4	16,1	
Свалчища								0					0		0,0	
Градуски								0					0		0,0	
Срутши								0					0		0,0	
Пожар - градски условия								0					0		0,0	
Високи температури								0					0		0,0	
Снегонавявания								0					0		0,0	
Ерозия								0					0		0,0	
Разлив на опасни вещества								0					0		0,0	
Големи транспортни произшествия:								0					0		0,0	
- въздушен транспорт								0					0		0,0	
- автомобилен транспорт								0					0		0,0	
- железопътен транспорт								0					0		0,0	
- воден транспорт								0					0		0,0	
Скъсяване на язовирна стена								0					0		0,0	
Животинска епидемия								0					0		0,0	
Човешка пандемия								0					0		0,0	
Други								0					0		0,0	
Други								0					0		0,0	
Други								0					0		0,0	
Други								0					0		0,0	

2.2.2.2.1. Последователност и етапи за изготвяне на оценката на риска

Идентифициране на риска. При първия етап от процеса на оценка на риска от бедствия се идентифицират опасностите и свързаните с тях рискове, които са от значение за СНРБ. Този етап включва две основни дейности:

- определяне на опасностите;
- описване на риска.

Определяне на опасностите

Първата стъпка в процеса за определяне на опасностите може да започне с изготвянето на списък, в който се включват всички известни опасности в района на отговорност на СНРБ, независимо от това дали преценките за тях са субективни.

В списъка с опасностите следва да се включат всички опасности, посочени в наличния ПЗБ, както и други опасности с потенциал за предизвикване на бедствие.

Втората стъпка е стесняване на списъка, като се изключват опасности, чиито мащаб, вероятност, период на повторемост, местоположение или скорост на ескалиране, ги прави неподходящи за по-нататъшно разглеждане. По отношение на опасностите могат да бъдат взети

обосновани и обективни решения – например един регион без планини няма да включва опасност от лавина. В повечето случаи решенията вероятно ще бъдат субективни – например, засушаване може да не бъде взето предвид, когато в района има високо количество на годишно паднали валежи или никога не е бил подложен на засушаване.

Списъкът с опасностите се очаква да бъде разработен чрез консултации с всички институции, ведомства и организации, представени в СНРБ. За изготвяне на списъка могат да бъдат проведени работни срещи и дискусии, да се направи преглед на съществуващите ПЗБ, на проучвания и научни изследвания. Прецизираният списък с опасности трябва да се сравни с тези на съседните СНРБ, за да се установят евентуални пропуски.

В тази връзка, списъкът на опасностите следва да бъде преразглеждан и при необходимост да се актуализира периодично от СНРБ.

Законът за защита при бедствия регламентира изисквания, свързани с осигуряването на защитата при бедствия, предизвикани от природни явления и/или от човешка дейност и водещи до негативни последици за живота или здравето на населението, имуществото, икономиката и за околната среда. Законът възлага изпълнението на дейности от СНРБ, свързани с управлението на рисковете от бедствия и следователно е необходимо да се събира съответната информация за опасностите.

Описване на рисковете – области на вредните последици

Важно е да се характеризират (опишат) рисковете, които са относими към съответната територия (община, област). За характеризирането на рискове е от съществено значение осъществяване на комуникация между заинтересованите страни, което ще повиши точността на оценката на риска.

Рискът се дефинира като вероятност да се случи нещо, което ще има вредни последици (за живота или здравето на населението, имуществото или за околната среда). Рискът се измерва по отношение на вредните последици и вероятността.

Подходите използвани за описване на вредните последици на риска могат да включват: използване на контролни списъци; преценки, извършени въз основа на предишен опит и документиран записи за отминали събития; „мозъчни атаки” ("brainstorming"); диаграми и анализ на сценарии. Най-често срещаният и интуитивен начин за описване на риска е под формата на сценарии. За всяка опасност може да се създаде правдоподобен и приемлив сценарии за максимално вероятно събитие (в регионален мащаб), който да помогне на участниците да обмислят различни възможности. Сценариите включват описание на събитията, разширени описания на физическите въздействия и поразирани за последици. Сценариите трябва да са представени в резюме и съответни препратки към други документи, проучвания и т.н.

Важно е да се подчертае, че сценариите трябва да идентифицират областите на вредните последици от съответния източник. Особено внимание трябва да се постави върху описанието на последици, които оказват влияние върху целите и критериите за преценяване на риска.

За целите на оценката на риска, в настоящите указания са дефинирани четири области на вредните последствия, които се вземат предвид. Областите на вредните последствия от съответния риск, на които трябва да се обърне внимание в сценариите при описване на последствията са:

- Социални последствия (С) - последствия за хората и прекъсване на нормалната социална функция – потенциалният брой на загиналите, на сериозно пострадалите или болелите, както и броят на непосредствено засегнатите хора – евакуирани/преместени и временно настанени лица;
- Последствия за инфраструктурата (И) - поражения на сгради, съоръжения, прекъсване на доставките на основни стоки/услуги;
- Икономически загуби (З) - общите загуби в лева за всички категории, включително разходите за лечение, разходите за незабавни или дългосрочни мерки за възстановяване, разходите от прекъсване на икономическата дейност, косвени социални разходи и други преки и косвени разходи;
- Последствия за околната среда (О) - въздействие върху географията на района с последствия за околната среда, релефа, природните ресурси - разходите за възстановяване на околната среда или щетите върху околната среда.

Анализа на последствията може да бъде представен в табличен вид. Примерна таблица с непълен списък на опасностите, касаещи СНРБ могат да бъдат:

Източник на риск Опасности	Области на вредните последствия			
	Социални последствия (С)	Последствия за инфраструкту- рата (И)	Икономически загуби (З)	Последствия за околната среда (О)
1. Наводнение	•	•	•	•
2. Земетресение	•	•	•	
3. Снежна буря			•	
5. Горски пожар			•	•
6. Свлачище	•	•	•	•
7. Прекъсване на доставките на основна стока/услуга			•	
8. Инциденти с опасни материали (разливане и замърсяване)			•	•
9. Пожар – градски условия		•	•	
10. Голяма транспортна катастрофа	•		•	

Може да няма достатъчно информация за специфични опасности, за да се разработи подробен сценарий – особено за опасностите, причинени от човека. Въпреки това, процесът на управление на риска е цикличен. Първият изработен сценарий просто служи за започване на процеса на планиране и за насърчаване на участниците в работните групи да мислят по едни и същи проблеми. Търсенето на

повече техническа информация за даден риск може да бъде цел в края на процеса, ако след анализа се установи че рискът е с висок приоритет.

Последствия и функции

Сценариите се използват като средство за:

- анализ на риска, определяне на приоритетите и идентифициране на основните проблеми;
- разбиране на последствията и идентифициране на функциите, които трябва да бъдат възложени в последствие при планирането на мерките за превенция, готовност, реагиране и възстановяване.

В процеса на планиране трябва да се изготви списък на идентифицираните функции, необходими за справяне с последствията от съответните рискове. При планирането на мерките, в плана се определят водещите и подпомагащите структури на ЕСС на които се възлага изпълнението на функциите, заедно с изискващите се процедури и ресурси.

Анализ на риска. След идентифициране и характеризиране (описване) на рисковете от бедствия, вторият етап в оценката на риска е извършване на анализ на риска. Анализ на риска включва разглеждане на вероятността и последствията от всеки един риск (определени от характеристиките на риска, установени в първия етап от процеса на оценката на риска).

Основните цели на анализа на риска са разделяне на приемливите рискове от значителните рискове, както и предоставяне на данни, подпомагащи преценяването на риска. Анализът на риска включва разглеждане на източниците на рискове, последствията от тях и вероятността за възникване на тези последствия. Могат да бъдат определени факторите, които влияят върху последствията и вероятността. Рискът се анализира в контекста на съществуващите мерки за контрол (съществуващ контрол на риска), като се обединяват оценките на последствията и вероятността. Предварителният анализ се извършва, с цел изключване на подобните или приемливи рискове от по-нататъшно подробно оценяване.

Вероятността от възникване на дадено събитие и размерът на свързаните с него последствия се оценяват в контекста на съществуващите средства за управление на риска (БДС EN ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания”). Последствията и вероятността определят нивото на риска. За определяне на последствията и вероятността се използват статистически анализ и математически изчисления. При липса на данни може да бъде направена субективна оценка, отразяваща индивидуалното или групово мнение относно възникването на дадено събитие.

В зависимост от обстоятелствата, анализът на риска може да бъде качествен, полу-количествен, количествен или комплексен. Качественият анализ най-често се използва за получаване на обща представа за нивото на риска. На по-късен етап, при необходимост може да бъде извършен по-детайлизиран количествен анализ на риска.

При качествения анализ на риска следва да се използват критериите за качествена оценка на последствията и вероятността, а именно:

1. Критерии за последствията:

Таблица № 2

Ниво	Описание	Детайлно описание
1	Незначителни	Няма ранени, малко или никакви щети, малки финансови загуби.
2	Малки	Необходимост от оказване на първа помощ, малки щети по сградите, средни финансови загуби.
3	Умерени	Необходимост от медицинско лечение на пострадалите, умерени щети по сгради и по инфраструктурата, високи финансови загуби.
4	Големи	Значителни наранявания, високо ниво на щети по сгради и инфраструктура, големи финансови загуби.
5	Катастрофални	Смъртни случаи, повечето сгради и инфраструктура са сериозно повредени, огромни финансови загуби.

2. Критерии за вероятност:

Таблица № 3

Ниво	Описание	Детайлно описание	Индикативен среден период на повторемост	Индикативна честота
A	Много вероятно	Очаква се да възникне в повечето случаи. (Много документирани събития и доказателствени факти)	≤ 1 година	Един или повече пъти в годината
B	Вероятно	Вероятно е да възникне в повечето случаи. (Много документирани събития. Случили се в близкото минало събития в други съпоставими области/общини/територии. Голяма възможност, причина или условие за възникване.)	≤ 10 години	Един или повече пъти на 10 години
C	Възможно	Може да възникне в даден момент. (Малък брой документирани събития.)	≤ 100 години	Един или повече пъти на 100 години

		Случили се в близкото минало събития в други съпоставими области/общини/територии. Малка възможност, причина или условия за възникване.)		
D	Малко вероятно	Може би ще възникне в даден момент. (Много малко документирани събития или доказателствени факти; Няколко случили се в близкото минало събития в други съпоставими области/общини/територии. Много малка възможност, причина или условия за възникване.)	≤ 1000 години	Един или повече пъти на 1000 години
E	Много рядко	Може да се случи само при изключителни обстоятелства. (Няма документирани събития или други доказателствени факти; Няма случвали се събития в други съпоставими области/общини/територии. Изключително малка възможност, причина или условия за възникване.)	> 1000 години	По-малко от един път на 1000 години

Годишен шанс е вероятността да се случи дадено извънредно събитие с определен или по-голям магнитуд в рамките на период от една година, обикновено изразяващ се в проценти.

Среден период на повтораемост е статистически изчисленият среден период (обикновено в години) между възникването на даден вид извънредно събитие с определен или по-голям магнитуд.

Средният период на повтораемост за дадено извънредно събитие не индикира кога ще се случи следващото събитие с такъв или по-голям магнитуд.

Връзка между годишен шанс и среден период на повторяемост:

Годишен шанс	Среден период на повторяемост
99.995 %	0.1 години (средно 10 събития за година)
87 %	0.5 години (средно 2 събития за година)
63 %	1 година (средно 1 събитие за година)
20 %	5 години (средно 1 събитие за 5 години)
10 %	10 години (средно 1 събитие за 10 години)
5 %	20 години (средно 1 събитие за 20 години)
2 %	50 години (средно 1 събитие за 50 години)
1 %	100 години (средно 1 събитие за 100 години)
0.5 %	200 години (средно 1 събитие за 200 години)
0.2 %	500 години (средно 1 събитие за 500 години)
0.1 %	1000 години (средно 1 събитие за 1000 години)
0.01 %	10 000 години (средно 1 събитие за 10 000 години)

Количествена мярка за „вероятност“ е малко вероятно да бъде полезна при извършването на първоначалния анализ на риска, но трябва да се вземе предвид като част от управлението на риска за специфични опасности на местно ниво, например за управление на риска от наводнения.

Качествена матрица на риска

За представяне на качествената оценка на риска се използва матрица за анализ на риска, определена от два фактора: вероятност и последствия (показаната на фиг. 2 качествена матрица за анализ на риска е получена от комбинацията на Таблица № 2 и 3). Нивата на риск в матрицата на фиг. 2 са модификация на матрицата на риска в БДС ISO 31010: „Управление на риска – методи за оценяване на риска“.

Вероятност	Последствия				
	1 Незначителни	2 Малки	3 Умерени	4 Големи	5 Катастрофални
А - Много вероятно	Умерено	Умерено	Високо	Екстремно	Екстремно
В - Вероятно	Ниско	Умерено	Високо	Високо	Екстремно
С - Възможно	Ниско	Умерено	Умерено	Високо	Високо
Д - Малко вероятно	Ниско	Ниско	Умерено	Умерено	Умерено

Е - Много рядко	Ниско	Ниско	Ниско	Умерено	Умерено
-----------------	-------	-------	-------	---------	---------

Фиг.2. Качествена матрица на риска

В края на този етап (завършването на анализа на риска), идентифицираните рискове от СНРБ се класифицират в четири нива: **Екстремно**, **Високо**, **Умерено** и **Ниско**.

Екстремно ниво на риск - това са класифицираните основни или критични рискове, на които трябва да се обърне специално внимание и да се предприемат мерки за тях с висок приоритет. Това означава, че трябва да се планират и изпълнят приоритетно мерки за намаляване или отстраняване на тези рискове, както и включването им в ПЗБ – разработване на планове за реагиране при конкретни специфични опасности, планиране и провеждане на учения и тренировки за тези опасности, въвеждане на наблюдение за нивото на риск през определен интервал от време.

Високо ниво на риск - това са класифицираните значими рискове, с достатъчно голям потенциал на вредните последствия, за което трябва да се предприемат приоритетно мерки за тях. Това означава, че трябва да се планират и изпълнят мерки за намаляване или отстраняване на тези рискове, както и включването им в ПЗБ, планиране и провеждане на учения и тренировки, въвеждане на наблюдение за нивото на риск през определен интервал от време.

Умерено ниво на риск - това са класифицираните по-малко значими рискове. Това означава, че тези рискове трябва да бъдат наблюдавани за да се гарантира, че за същите са предприети подходящи мерки и са взети предвид при планирането и разработването на ПЗБ.

Ниско ниво на риск - справянето с тези рискове може да бъде предмет на планирането на отделните компетентни органи или на ПЗБ и същите следва да се наблюдават, в случай че при последваща оценка на риска може да има промяна и те да попаднат в по-високо ниво на риск.

При класификацията най-вероятно ще има по няколко риска от всяко ниво и трябва да се определи реда по който те трябва да бъдат третирани.

Приоритизиране на рисковете

След извършване на анализа на риска и степенуване на всяка една опасност по отношение на нивото на риск, СНРБ взема решение за границата и нивата на риск за които да се извърши по-нататъшното преценяване. Това решение е изцяло по преценка на СНРБ. Като пример, СНРБ може да извърши по-нататъшно преценяване на рисковете с нива: „Умерено“, „Високо“ и „Екстремно“.

Преценяване на риска. Преценяването на риска осигурява полезен начин за определяне на приоритетите за значимите рискове за СНРБ.

Предложеният модел за приоритизирането на рисковете е базиран върху следните критерии:

- **Сериозност** – относителните вредни последици върху хората и/или щетите в лева.

- **Управляемост** – относителната способност за намаляване на риска (чрез средства за управление на риска).

- **Нарастване** – степента на нарастване на риска – чрез увеличаване на вероятността да настъпи екстремно събитие, чрез увеличаване излагането (на хора, сгради, съоръжения и околната среда) на опасността или комбинация от двете.

Горните критерии се прилагат за преценяване на всеки от рисковете по трите критерия.

В предложеният изчислителен модел за приоритизиране на рисковете, критерият „Сериозност“ има най-голяма относителна тежест. При изчисленията получената числова стойност за критерия „Сериозност“ се удвоява в крайната сумарна оценка по трите критерия.

Критерий "Сериозност"

За всеки риск се определят потенциалните вредни последствия в следните области:

- Социални последствия (**С**) – последствия за хората и прекъсване на нормалната социална функция – потенциалният брой на загиналите, на сериозно пострадалите или болелите, както и броят на непосредствено засегнатите хора – евакуирани/преместени и временно настанени лица;

- Последствия за инфраструктурата (**И**) – поражения на сгради, съоръжения, прекъсване на доставките на основни стоки/услуги;

- Икономически загуби (**З**) – общите загуби в лева за всички категории, включително разходите за лечение, разходите за незабавни или дългосрочни мерки за възстановяване, разходите от прекъсване на икономическата дейност, косвени социални разходи и други преки и косвени разходи;

- Последствия за околната среда (**О**) – въздействие върху географията на района с последствия за околната среда, релефа, природните ресурси – разходите за възстановяване на околната среда или щетите върху околната среда.

За всеки риск се определят нивата на потенциални вредни последствия по всяка от горепосочените области, като се използва скалата от 1 до 5 за ниво на последствията в Таблица № 4.

Таблица №4

Ниво	1	2	3	4	5
Описание	Незначителни	Малки	Умерени	Големи	Катастрофални
Критерии	Детайлно описание на последствията				
СОЦИАЛНИ ПОСЛЕДСТВИЯ					

Потенциален брой на загиналите	Потенциален брой на смъртни случаи непосредствено причинени от опасното събитие (бедствие): < 1 на 10 000 000 души от населението на територията на общината/областта	Потенциален брой на смъртни случаи непосредствено причинени от опасното събитие (бедствие): > от 1 на 10 000 000 души от населението на територията на общината/областта	Потенциален брой на смъртни случаи непосредствено причинени от опасното събитие (бедствие): > 1 на 1 000 000 души от населението на територията на общината/областта	Потенциален брой на смъртни случаи непосредствено причинени от опасното събитие (бедствие): > 1 на 100 000 души от населението на територията на общината/областта	Потенциален брой на смъртни случаи непосредствено причинени от опасното събитие (бедствие): > 1 на 10 000 души от населението на територията на общината/областта
Потенциален брой на сериозно пострадалите или заболялите	Тежки наранявания ⁵ на по-малко от 1 на 10 000 000 души от населението на територията на общината/областта, или сериозни наранявания ⁶ на по-малко от 1 на 1 000 000 души от населението, или малки наранявания ⁷ на хора	Тежки наранявания ⁵ съпътстващи дългосрочна или трайна неработоспособност на по-малко от 1 на 10 000 000 души от населението на територията на общината/областта, или сериозни наранявания ⁶ , повече от 1 на 1 000 000 души от населението. Броят на пострадалите е във възможностите на наличните здравни ресурси в областта.	Тежки наранявания ⁵ съпътстващи дългосрочна или трайна неработоспособност на повече от 1 на 1 000 000 души от населението на територията на общината/областта, или сериозни наранявания ⁶ , повече от 1 на 100 000 души от населението. Броят на пострадалите може да надхвърли възможностите на наличните здравни ресурси в областта.	Тежки наранявания ⁵ съпътстващи дългосрочна или трайна неработоспособност на повече от 1 на 100 000 души от населението на територията на общината/областта, или сериозни наранявания ⁶ , повече от 1 на 10 000 души от населението. Броят на пострадалите надхвърля възможностите на наличните здравни ресурси в областта. Здравни ресурси от други области, трябва да бъдат ангажирани.	Тежки наранявания ⁵ съпътстващи дългосрочна или трайна неработоспособност на повече от 1 на 10 000 души от населението на територията на общината/областта. Броят на пострадалите надхвърля възможностите на наличните здравни ресурси на територията на цялата страна за оказване на медицинска помощ. Здравните ресурси на територията на цялата страна трябва да бъдат ангажирани.

Потенциален брой на хората, засегнати непосредствено от опасното събитие (бедствие)		Броят на евакуираните/ преместените и временно настанени лица за период < 72 часа е във възможностите на местните власти. Не е необходима външна помощ.	До 100 евакуирани / преместени и временно настанени лица за период от няколко дни до седмици. Броят на преместените и временно настанени лица може да надхвърли възможностите на местните власти.	До 1000 евакуирани / преместени и временно настанени лица. Броят на преместените и временно настанени лица надхвърля възможностите на местните власти. Необходима е външна помощ.	Повече от 1000 евакуирани / преместени и временно настанени лица. Необходима е външна помощ.
ПОСЛЕДСТВИЯ ЗА ИНФРАСТРУКТУРАТА					
Материални щети	Никакви или малки щети.	Малки щети по сградите.	Умерени щети по сградите и инфраструктурата.	Високо ниво на щети по сградите и инфраструктурата.	Повечето от сградите и инфраструктурата са сериозно повредени.
Прекъсване на доставките на основни стоки/услуги	Ограничени смущения, намаляване на доставките на основни стоки/услуги в размер $\leq 10\%$.	Леки смущения, намаляване на доставките на основни стоки/услуги в размер $\leq 30\%$. Засегнато е население на малка част от територията на областта/ общината	Тежки смущения, намаляване на доставките на основни стоки/услуги в размер $\leq 50\%$. Засегнато е част от населението на средна до голяма част от територията на областта/ общината	Много сериозни смущения, намаляване на доставките на основни стоки/услуги в размер $\leq 80\%$. Засегната е голяма част от населението на територията на областта/ общината.	Изключително сериозни смущения, намаляване на доставките на основни стоки/услуги в размер $\leq 100\%$. Засегната е по-голямата част от населението на територията на областта/ общината.
ИКОНОМИЧЕСКИ ЗАГУБИ					
Загуба на стопанска дейност и /или стойност на активите	Икономически спад на стопанската дейност и / или загуба на активи на стойност < 0.003% от брутният вътрешен продукт в съответната община/област.	Икономически спад на стопанската дейност и / или загуба на активи на стойност > 0.003% от брутният вътрешен продукт в съответната община/област.	Икономически спад на стопанската дейност и / или загуба на активи на стойност > 0.03% от брутният вътрешен продукт в съответната община/област.	Икономически спад на стопанската дейност и / или загуба на активи на стойност > 0.3% от брутният вътрешен продукт в съответната община/област.	Икономически спад на стопанската дейност и / или загуба на активи на стойност > 3% от брутният вътрешен продукт в съответната община/област.

ПОСЛЕДСТВИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА					
Загуби за биологични видове и/или естествения ландшафт	Няма увреждания за екосистемите.	►И1 Малки увреждания или загуби ⁴ за екосистеми или видове от областно/общинско значение за възстановяване. ◄	►И1 Значителни увреждания или загуби ³ за екосистеми или видове от областно/общинско значение за възстановяване. ◄	►И1 Тежки увреждания или загуби ² за екосистеми или видове от областно/общинско значение за възстановяване. ◄	►И1 Трайно унищожаване ¹ на екосистеми или видове от областно/общинско значение за възстановяване. ◄
Поражения за околната среда	Незначителни екологични щети.	Малки екологични щети.	Умерени екологични щети.	Големи екологични щети.	Катастрофални / непоправими екологични щети.

ЗАБЕЛЕЖКИ:

►И1

1. „Трайно унищожаване“ означава, че състоянието преди извънредното събитие не може да бъде възстановено, въпреки че е възможно възстановяване до известна степен.
2. „Тежки увреждания или загуби“ означава, че за да се възстанови екосистемата или видовете е необходима мащабна програма за възстановяване.
3. „Значителни увреждания или загуби“ означава, че за възстановяването на екосистемата или видовете се изискват значителни ресурси и усилия.
4. „Малки увреждания или загуби“ означава, че екосистемата или видовете са в състояние да се възстановят напълно в краткосрочен план до състоянието преди извънредното събитие, с минимална или никаква намеса. **◄**
5. Тежки наранявания – наранявания, които поставят в опасност живота, ако не се окаже спешна медицинска помощ и незабавно лечение в болница. Примери за такива наранявания са неконтролируем кръвоизлив, перфорирани органи, други вътрешни наранявания, нуждаещи се от
6. Сериозни наранявания – наранявания за които се изискват специални медицински грижи (включително хирургична намеса) и лечение в болница, но няма непосредствена опасност за живота. Примери за такива наранявания са фрактура на кост, загуба на съзнание, изгаряния и др.
7. Малки наранявания – леки наранявания за които се изисква оказване на първа медицинска помощ и наблюдение. Примери за такива наранявания са леки порезни рани, леки изгаряния, удар в главата без загуба на съзнание и др.

При изчисляване на потенциалния брой на смъртни случаи, наранени или заболели хора, следва да се закръглява до най-близкото цяло число. Например потенциалният брой на смъртни случаи при бедствие за население от 150 000 души на дадена територия (област или община):

- при 15 или повече потенциални жертви, последствията по Таблица №4 се оценяват като Катастрофални;

- при 2 или повече потенциални жертви (закръглено на 2 от 1,5), последствията по Таблица №4 се оценяват като Големи;

- при 1 смъртен случай, последствията по Таблица №4 се оценяват като Умерени.

Нивото на потенциалните вредни последствия за всеки риск по критерия „Сериозност“ се формира от четири фактора (социални последствия, последствия за инфраструктурата, икономически загуби и последствия за околната среда), които имат различна относителна тежест. Процентното разпределение на тежестта на всеки от четирите фактора при изчисляване на нивото на последствия по критерия „Сериозност“, се определя както следва:

- Социални последствия (**С**) - 50% тежест, дължащи се на високия приоритет на защита на човешкия живот и сигурност, както и готовността, реагирането и възстановяването на общността;

- Последствия за инфраструктурата (**И**) - 25% тежест, дължащи се на важността на защитата на жизнено важните услуги и критична инфраструктура по отношение на социалните грижи;

- Икономически загуби (**З**) - 15% тежест, отразяващи вторичния приоритет и факта, че обикновено по-голяма част от икономическите щети представляват щети върху урбанизираната територия;

- Последствия за околната среда (**О**) - 10% тежест, които отразяват относително ниското ниво на интерес от страна на сектора за защита при бедствия (отбелязвайки, че интересите към околната среда са застъпени по-обстойно в рамките на другите сектори).

Крайната числова стойност за ниво на последствията по критерия „Сериозност“ се получава като числовите стойности за определените нива на последствията в четирите области (социални последствия, инфраструктура, икономически загуби и околна среда) се умножат със съответните коефициенти за тежест и се сумират.

Пример за изчисляване на нивото вредните на последствията по критерия „Сериозност“ е показан по-долу:

*Риск от промишлена авария
(в предприятие „X“ на
територията на община „Y“)*

*Ниво на вредните последствия
по критерия „Сериозност“ = $0.5x C + 0.25x И + 0.15x З + 0.1x O$, или*

Ниво	Описание	(С)	(И)	(З)	(О)
1	Незначителни				
2	Малки		x		
3	Умерени	x		x	
4	Големи				x
5	Катастрофални				
Оценка:		3	2	3	4

$$0.5x^3 + 0.25x^2 + 0.15x^3 + 0.1x^4 = 2.85$$

ЗАБЕЛЕЖКА: получената числова стойност за ниво на вредните последствия по критерия „Сериозност“ се удвоява в крайната оценка по трите критерия – „Сериозност“, „Управляемост“ и „Нарастване“.

При използване на шаблона (Таблица № 1), за всеки риск се определя нивото на последствия с число от 1 до 5 за всеки един от четирите фактора на критерия „Сериозност“ (колони Е, Ф, G, Н на Таблица № 1). Нивото на вредните последствия по критерий „Сериозност“ получава крайна числова стойност в колона „Резултат“ (колона I от Таблица № 1). Минималната възможна числова стойност в колона „Резултат“ е 2, а максималната възможна числова стойност е 10.

Критерий „Управляемост“

Управляемостта включва, както определяне на трудността на управление на риска от съответната опасност, така и определяне на текущото ниво на управление чрез превенция, готовност, реагиране и възстановяване. Нивото на трудност може в някои случаи да бъде обратно пропорционално на положените усилия по управлението на съответния риск, особено където опасността изглежда прекалено голяма. Обратно, много големи могат да бъдат положените усилия за относително лесни за управление опасности.

Има 9 комбинации на трудност и усилие, ако всяко от тях се оценява по тристепенна скала (ниско/средно/високо). Тези комбинации са разпределени в 5- степенна скала за ниво на „Управляемост“, както е показано по-долу в Таблица №5.

Таблица №5

Трудност на управление	Текущо ниво (Превенция, Готовност, Реагиране и Възстановяване)	Ниво на „Управляемост“
Ниска	Високо	1
Ниска	Средно	2
Средна	Високо	
Средна	Средно	3
Висока	Високо	
Ниска	Ниско	4
Средна	Ниско	
Висока	Средно	
Висока	Ниско	5

За всеки един риск се определят нивата на „Управляемост“ по отношение на превенция, готовност, реагиране и възстановяване, въз основа на комбинацията „трудност на управление“ и „текущо ниво“ на положените усилия.

Крайната числова стойност по критерий „Управляемост“ за съответния риск се изчислява като средноаритметична стойност на сумата от числовите стойности на определените нива на „Управляемост“ (по скалата от 1 до 5 в Таблица № 5) по отношение на превенцията, готовността, реагирането и възстановяването.

При използване на шаблона (Таблица № 1) за всеки от рисковете се определят по отделно нивата на „Управляемост“ чрез превенция, готовност, реагиране и възстановяване (в колони *J, K, L, M*). В колона „Средно аритметична стойност“ се изчислява средно аритметичната стойност на колони *J, K, L* и *M*. Минималната числова стойност в колона „Средно аритметична стойност“ е 1, а максималната е 5.

Критерий „Нарастване“

Числовата стойност по критерий „Нарастване“ се формира, въз основа на комбинация от „нарастването на вероятността за настъпване на събитието“ и „промяна в излагането на общността“. Има 9 комбинации на „нарастването на вероятността“ и „промяна в излагането на общността“, ако всяко от тях се оценява по 3-степенна скала (ниско/средно/високо). Тези комбинации са групирани в 5 степени, както е показано в Таблица № 6.

Таблица № 6

Нарастване на вероятността за настъпване на събитие	Промяна в излагането на обществото	Ниво на „Нарастване“
Ниска	Ниско	1
Ниска	Средно	2
Средна	Ниско	
Средна	Средно	3
Ниска	Високо	
Средна	Високо	4
Висока	Ниско	
Висока	Средно	
Висока	Високо	5

За всеки един риск се определя нивото на „Нарастване“, въз основа на комбинация от „нарастването на вероятността за настъпване на събитието“ и „промяна в излагането на общността“. Числовата стойност по критерий „Нарастване“ се определя като се използва скалата от 1 до 5 в Таблица № 6.

При използване на шаблона (Таблица № 1), за всеки един риск по критерий „Нарастване“ се определя нивото на „Нарастване“ и неговата числова стойност (в колона **O**).

Окончателен резултат и скала на критериите.

Процесът за преценяване на рисковете по трите критерия – „Сериозност“, „Управляемост“ и „Нарастване“ предполага те да се разглеждат с различна тежест и значимост, за да се прецизират резултатите и да се отличат приоритетите. За да се фокусира върху потенциалните вредни последствия от съответния риск, по-голяма тежест се дава на критерия „Сериозност“ на събитието и затова числовата стойност на този фактор се удвоява.

След определянето на числовите стойности по трите критерия („Сериозност“, „Управляемост“ и „Нарастване“) в процеса на „преценяване на риска“ се получава крайна числова стойност за всяка идентифицирана опасност.

Крайната числова стойност (число не по-голямо от 20) е сума от получените в процеса на „преценяване на риска“ числови стойности по критериите „Управляемост“, „Нарастване“ и удвоената стойност по критерия „Сериозност“.

При използване на шаблона, след формирането на крайните числови стойности за всяка от опасностите (в колона **P**), същите може да се подредят в списък по низходящ или възходящ ред, с цел подпомагане откриването на подход за управлението на съответния риск.

Изготвянето на профила на риска предоставя полезна информация за напредъка към постигането на целите касаещи намаляването на риска от бедствия. Разделянето на критерий „Сериозност“ на четири фактора позволява на СНРБ да се фокусират върху аспектите на опасностите, които са от най-голямо значение за тях, като последиците от опасности за човешкия живот, независимо от вероятността.

Критерият „Управляемост“ дава възможност за определяне на текущото състояние на управление на риска за всяка опасност, както и за оценяване на напредъка на управлението в рамките на превенция, готовност, реагиране и възстановяване. Дори и качествени, тези резултати осигуряват индикация къде се изисква полагането на най-много усилия, както и предоставят база данни за планиране на разпределението на усилията в процеса на управление на риска от бедствие чрез превенция, готовност, реагиране и възстановяване.

2.3. Раздел ПРЕВЕНЦИЯ

Разделът представя процесът, мерките и дейностите за превенция, с цел намаляване на риска от бедствия (рисковете определени в раздел ПРОФИЛА НА РИСКА, които касаят общността в съответната община/област и са от значение за СНРБ).

2.3.1. Цел и основни компоненти на раздел ПРЕВЕНЦИЯ

Целта на раздела е да представи рамката, насоките на СНРБ, структурите, ролите, отговорностите и процесите, които могат да бъдат приложени за въздействие върху рисковете и постигане на дългосрочно намаляване на риска от бедствия.

Съгласно изискванията на ЗЗБ за изпълнение на целите на Националната програма за намаляване на риска от бедствия и във връзка с намаляване на рисковете, определени с областния ПЗБ, се разработва областна програма за намаляване на риска от бедствия. Общински програми за намаляване на риска от бедствия се разработват за изпълнение на целите на областната програма за намаляване на риска от бедствия и във връзка с намаляване на рисковете, определени с общинския ПЗБ.

Съветите за намаляване на риска от бедствия разработват и координират изпълнението на съответните областни и общински програми за намаляване на рисковете от бедствия (чл. 64б и 65а ЗЗБ).

Основни компоненти на **раздел ПРЕВЕНЦИЯ**:

- Ясно и кратко изложение на принципите и критериите за намаляване на риска от бедствия в рамките на СНРБ чрез превенция;
- Описание на това как се управлява намаляването на риска и колко предизвикателства свързани с превенцията са адресирани до СНРБ;
- Отчет на резултатите от извършените дейности и описания на конкретни, измерими и постижими мерки на СНРБ за превенция;
- Описания на конкретни политики, мерки, методи и/или средства и дейности за постигане на желаните резултати за намаляване на риска от бедствия чрез превенция.

2.3.2. Предизвикателства при планиране на мерките и дейностите по превенция

Създаване на общо разбиране и тълкуване на целите, принципите и дейността по превенция, с цел намаляване на рисковете от бедствия

Съветът за намаляване на риска от бедствия следва да обмисли начини за:

- повишаване на разбирането за дейността по превенция, с цел намаляване на риска от бедствия в зоната на отговорност на СНРБ (*пример: Кои са заинтересованите страни?; Кои има задължения за извършване на превантивни дейности?; Какво се изпълнява?; Какво е постигнато? и т.н.*);
- насърчаване на общото разбиране сред всички заинтересовани страни (местните власти, службите за спешно реагиране, доставчиците на основни стоки/услуги, териториалната администрация и териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт, юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, и други, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия в рамките на съответната територия) за общите цели, които трябва да бъдат постигнати чрез превенция и как това е да се случи;
- установяване на реалистични цели, които могат да се постигнат от СНРБ.

Съветът за намаляване на риска от бедствия трябва да обмисли начина за засилване на връзката и координацията между ПЗБ и други механизми (нормативно установени и други), които имат отношение за намаляването на риска от бедствия.

Осигуряване на необходимия капацитет и възможности за изпълнение на мерки и дейности за превенция, с цел намаляване на риска от бедствия

Съветът за намаляване на риска от бедствия трябва да обмисли начини за изграждане на необходимия капацитет и възможности за изпълнение на мерки и дейности за превенция, с цел:

- изпълнение на целите и мерките на ПЗБ;
- изясняване на това какво е постижимо, какви са реалистичните срокове и какви са разходите и ползите от мерките и дейностите за превенция;
- осигуряване на възможности за наблюдение и оценка на резултатите.

2.3.3. Допълнителна информация за разработване на раздел ПРЕВЕНЦИЯ

Определяне на мерки за превенция

Мерките са измерими успехи, които допринасят за изпълнение на планираните резултати посочени в ПЗБ. Мерките се определят от СНРБ, като същите трябва да бъдат ясни, постижими и измерими. Методите са процесите, ресурсите и действията, чрез които ще се постигне изпълнението на мерки определени от СНРБ. С ПЗБ се определят най-важните мерки, които ще допринесат за постигането на очакваните резултати от СНРБ (залагането на твърде много мерки размиват фокуса и водят до неоптимални резултати).

Мерките в ПЗБ и връзката между всяка от тях с целите на НСНРБ трябва да бъдат обсъждани. Като помощно средство може да се използва показаната по-долу Таблица № 7

Таблица № 7. Мерки за превенция и връзка между целите на НСНРБ, мерките, методите и средствата.

Въпроси касаещи дейностите по превенция	Връзка с НСНРБ	Мерки за превенция	Методи/способи за изпълнение на мерките	Средства и действия
<i>Описание на проблема</i>	<i>Цел</i>	<i>Ако е необходимо се включва мярка и времева рамка</i>	<i>Може да има няколко метода/способа за определена мярка</i>	<i>Ресурси и действия за изпълнение на мярката, използвайки ресурсите</i>

Пример за определяне на мерки за превенция:

- *Дългосрочно, стратегическо намаляване на риска от опасности чрез съвместно планиране със заинтересованите страни (местните власти, службите за спешно реагиране, доставчиците на основни стоки/услуги, териториалната администрация и териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт, юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, и други, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия в рамките на съответната територия).*

- *Интегрирана рамка за управление на риска, разработена и поддържана, в сътрудничество със заинтересованите страни.*
- *Наблюдаване и оценяване на програмите и резултатите за намаляване на риска.*
- *Подходящи капацитет и възможности.*

При разработването на мерките, е полезно да се вземат под внимание:

- резултати, които се цели да бъдат постигнати от Закон за водите, Закон за устройство на територията, Закон за опазване на околната среда и др.
- стратегии, програми и планове на регионално, областно и общинско ниво;
- приложими документи, изготвени от местните власти и службите за спешно реагиране;
- традиционни или исторически предпочитания на общността.

Методи/способи за изпълнение на мерки за превенция

Методите/способите са процесите, действията и ресурсите, чрез които се изпълняват или постига изпълнението на мерките.

Примерни методи/способи за изпълнение на горните мерки могат да включват:

- *Периодична оценка за изпълнението на всички настоящи и планирани дейности по превенция сред основните заинтересовани страни в рамките на СНРБ;*
- *Разработване на интегрирана рамка за превенция чрез:*
  - *ясно разпределение на ролите и отговорностите на заинтересованите страни, изясняване на очакванията на СНРБ и определяне на реалистични и постижими резултати;*
  - *планиране и развитие на стратегически партньорства за намаляване на риска от бедствия, в сътрудничество между местните власти и другите заинтересовани страни;*
  - *създаване на общ подход за превенция, ясни връзки между дейностите на всички заинтересовани страни и повишаване на координацията при извършването им;*
  - *установяване и поддържане на връзки между ПЗБ и всички други стратегии, планове и програми, чрез които могат да се реализира политиката за намаляване риска от бедствие в района на действие на СНРБ;*
- *Разработване на програма за намаляване на риска от бедствия от СНРБ;*
- *Създаване на капацитет за оценка на способностите за управление на риска от бедствия в района на действие на СНРБ, чрез използване на подходящи ресурси, обучение и тренировки.*

Средства и действия

Има много средства, които могат да се използват и действия, които могат да бъдат предприети при представянето на специфични методи. Използването на най-подходящото средство е по преценка на СНРБ, в зависимост от обстоятелствата.

Примерни средства и действия, които могат да бъдат използвани за представяне на споменатите по-горе методи.

- *Сътрудничество между местните власти и другите заинтересовани страни в областта на намаляване на риска:*

- *териториалната администрация и териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт;*

- *Служби за спешно реагиране;*

- *Доставчици на основни стоки/ услуги;*

- *Юридически лица, включително юридически лица с нестопанска цел, и други, имащи отношение към намаляването на риска от бедствия в рамките на съответната територия.*

- *Интегриране на ПЗБ с други инструменти, като:*

- *регионалните планове за развитие, областните стратегии за развитие, общинските планове за развитие (по Закона за регионалното развитие);*

- *общите и подробни устройствени планове (по Закона за устройство на територията);*

- *планове за управление на риска от наводнения (по Закона за водите);*

- *инвестиционни програми и проекти за регионално и местно развитие;*

- *Осигуряване на ефективна комуникация със заинтересованите страни, включително всички уместни форми на комуникация (като например семинари и срещи с основните заинтересовани страни и общността, използвайки мултимедийни или подобни интерактивни техники, с цел повишаване на информираността за риска).*

- *Провеждане на общи прегледи със заинтересованите страни, с цел установяване на пропуски и възможности.*

- *Разработване на рамки за мониторинг и отчитане, които са в съответствие с годишното отчитане на резултатите от основните заинтересовани страни.*

- *Улесняване на съответните изследвания и тяхното изпълнение.*

- *Провеждане на целенасочено и координирано образование и обучение, като част от програмата за професионално развитие.*

- *Принос към общата инфраструктура и изграждането на устойчива общност;*

- *Изграждане на системи за ранно предупреждение.*

Важно е да се отбележи, че мерките, методите, средствата и действията, предложени по-горе, не са изчерпателни и са само примерни. Всеки СНРБ разработва свой собствен набор от мерки, методи и средства, в зависимост от приоритетните рискове и заобикалящата ги околна среда.

2.4. Раздел ГОТОВНОСТ

В раздела се описва готовността за справяне с бедствия, включваща планиране, обучение, тренировки на съставните части на ЕСС и населението.

Готовността се състои от два отделни, но свързани аспекта:

- **Готовност на съставните части на ЕСС** – фокусира се върху готовността на местните власти, службите за спешно реагиране, лечебни и здравни заведения, неправителствени организации и т.н. За да бъде ефективно планирането на готовността на общинско/областно ниво, в процеса на управление на риска от бедствия трябва да бъдат включени всички заинтересовани страни (местните власти, службите за спешно реагиране, доставчиците на основни стоки/услуги, териториалната администрация и териториалните звена на централната администрация на изпълнителната власт, включително частния бизнес).
- **Готовност на населението** – фокусира се върху способността на общности, семейства и лица за адекватно реагиране при бедствия. Дейностите свързани с обучението на населението за начините на поведение и действие и за изпълнението на необходимите защитни мерки при бедствия играят ключова роля за създаването на готовност на населението.

2.4.1. Цел и основни компоненти на раздел ГОТОВНОСТ

Целта на раздела е да се извърши преглед на текущите нива на организационна готовност и готовността на населението. Представяне на капацитета и възможностите за реагиране и възстановяване при бедствия.

Основни компоненти на **раздел ГОТОВНОСТ**:

- Описание на текущите нива на готовност на съставните части на ЕСС и готовността на населението, въз основа на получените резултати за „Готовност“ в раздел ПРОФИЛ НА РИСКА на ПЗБ;
- Описание на проблемите, които възникват от текущите нива на готовност, свързани със спецификата на района на действие на СНРБ;
- Описание на мерките за готовност, свързани с поддържането и подобряването на готовността, включващи планиране, обучение и тренировки;
- Кратко описание на методите и средствата, необходими за изпълнение на мерките;
- Посочване на задълженията, подпомагащи планирането на готовността;
- Описание на дейностите, свързани с готовността.

2.4.2. Допълнителна информация за разработване на раздел ГОТОВНОСТ

Идентифициране на проблемите свързани с готовността

Проблемите свързани с готовността, които СНРБ идентифицира след извършването на оценка на риска от бедствия формира основата за определяне на целите за готовност, която следва да бъде включена в разработването на ПЗБ. Идентифицираните проблеми са един от резултатите от процеса на извършената оценката на риска от СНРБ. В тази връзка следва да бъде поставен акцент върху тези проблеми, които са най-належащи и тези, които ще бъдат от най-голяма полза за ЕСС и общността.

Примерни проблеми по готовността

Готовност на съставните части на ЕСС

- Липса на достатъчно сили за адекватна намеса при бедствия (сили на местните власти за реагиране и възстановяване, части на ЕСС, доброволци и др.);
- Персоналът за координация при реагиране и възстановяване не е подходящо обучен за ефективно изпълнение на задълженията си.
- Липса на информация за достъпни ресурси и начина на привличането им.
- Координацията между съставните части на ЕСС в случай на бедствия не е на необходимото ниво.
- Не са включени в ПЗБ, доставчиците на основни стоки/услуги, които са от значение за реагирането и възстановяването при бедствия.

Готовност на населението

- Ниско ниво на обществена информираност за опасностите, възможните последствия и необходимите действия на населението, което не може да осигури ефективна готовност;
- Нужда от повишаване на осведомеността на населението, с цел адекватно реагиране при ранно предупреждение и оповестяване при бедствия (формално, неформално и естествено);
- Липса на ключови показатели за готовността на населението (като съотношението на хората запасили се с достатъчно вода, храна, приспособления за готвене и подслон при бедствия).

Определяне на мерки за готовност

Мерките се определят от СНРБ, като същите трябва да бъдат ясни, постижими и измерими. Методите са процесите, ресурсите и действията, чрез които ще се постигне изпълнение на мерките, определени от СНРБ. С ПЗБ се определят най-важните мерки, които ще допринесат за постигането на очакваните резултати от СНРБ (поставянето на твърде много мерки размиват фокуса и водят до неоптимални резултати).

Мерките в ПЗБ и връзката между всяка от тях с НСНРБ трябва да бъдат обсъдени. Като помощно средство може да се използва показаната по-долу Таблица № 8

Таблица № 8. Мерки, методи и средства за създаване на готовност и връзка с целите на НСНРБ

Проблеми, свързани с готовността	Връзка с НСНРБ	Мерки за готовност	Методи/способи за изпълнение на мерките	Средства и действия
<i>Описание на проблема</i>	<i>Цел</i>	<i>Ако е необходимо се включва мярка и времева рамка</i>	<i>Може да има няколко метода/способа за определена мярка</i>	<i>Ресурси и действия за изпълнение на мярката, използвайки ресурсите</i>

Примери за определяне на мерки за готовност:

- Осигуряване на достатъчно сили и средства за справяне с възникналото бедствие;

- Постигане на изискващото се ниво на взаимодействие и координация между участниците в реагирането и възстановяването при бедствия;
- Осигуряване посрещането на първоначалните нужди на населението и участниците;
- Повишаване информираността на населението.

Методи за изпълнение на мерките за готовност

Методът трябва да описва процесите и ресурсите, необходими за постигането на всяка от планираните мерки.

Примерни методи за създаване на готовност:

- Разработване на най-тежките сценарии за бедствия в зависимост от определените рискове и преценка на необходимите сили и средства за справяне с тях;
- Провеждане на обучения, тренировки и учения за подобряване на готовността за реагиране при бедствия, взаимодействието и координацията на органите на изпълнителната власт и съставните части на ЕСС;
- Включване по подходящ начин в ПЗБ на доставчиците на основни стоки/услуги на съответното общинско и областно ниво;
- Провеждане на обучение на населението за рисковете от бедствия, начините на поведение и действие и за изпълнението на необходимите защитни мерки;
- Подобряване информираността на населението и действията, които следва да предприемат според съответната опасност.

По отношение на готовността в плана трябва да се включи информация, относно:

- дейностите които са предвидени за изпълнение;
- отговорните структури за изпълнението на всяка от дейностите (водещи и подпомагащи);
- времевата рамка за изпълнение на всяка от дейностите.

2.5. Раздел РЕАГИРАНЕ

Съгласно §1, т. 24 от Допълнителните разпоредби към ЗЗБ, "Реагиране" са действията, които са предприети по време на или непосредствено след бедствието с цел спасяване на човешки живот, намаляване на въздействията върху здравето, осигуряване на обществената безопасност и на основните потребности на засегнатите хора.

В раздел „Реагиране“ се определят оперативните мерки, структурите на ЕСС, процесите и отговорностите при възникване на бедствие. Раздел РЕАГИРАНЕ трябва да бъде стегнат и кратък, но и достатъчно детайлизиран, с цел даване на възможност на читателите бързо да придобият адекватно разбиране за ключовите роли и връзките.

2.5.1. Цел и основни компоненти на раздел РЕАГИРАНЕ

Целта на раздела е да регламентира принципите за реагиране, приоритетите, системите, организационната рамка, функциите и задачите на съставните части на ЕСС (структурите и организациите на съответното областно/общинско ниво, партньорски организации), които ще бъдат задействани, развърнати и координирани по време на бедствие.

Основни компоненти на **раздел РЕАГИРАНЕ**:

- Ясна и кратка постановка на принципите или критериите за реагиране в района на действие на СНРБ;
- Мерки на базата на идентифицирани в практиката проблеми при реагиране, целящи подобряване на организацията;
- Конкретни мерки, методи и/или средства за постигане на желаните резултати;
- Ясна организационна рамка за реагиране на силите на ЕСС;
- Ясно описание на ролите, функциите и отговорностите при реагиране;
- Средствата и ресурсите, необходими за изпълнение на дейностите;
- Реда за осъществяване на наблюдение, ранно предупреждение и оповестяване (чл. 11 от ЗЗБ) при различни опасности;
- Реда за обявяване на „бедствено положение“;
- Ясно установени информационни протоколи, така че информацията, отнасяща се до бедствието и неговите последици, да е ефективно събрана, анализирана и споделена;
- Описание на процеса на преход към по-високо ниво на управление при бедствия (от общинско към областно и от областно към национално);
- Описание на процеса на преход към възстановяване.

2.5.2. Допълнителна информация за разработване на раздел РЕАГИРАНЕ.

В **раздел РЕАГИРАНЕ** е важно да се направи кратък преглед на различните процеси и структурите за реагиране при бедствия, и как това да се случи. В тази част трябва да се има предвид включването на:

- рамката за създаване на организацията за реагиране;
- реда за активиране на плана и на щаба за неговото изпълнение;
- описание функциите на щаба за изпълнение на ПЗБ, оперативните центрове и тяхната роля;
- описание на службите за спешно реагиране и другите съставни части на ЕСС, участващи в изпълнението на плана;
- връзките между структурите за спешно реагиране и другите съставни части на ЕСС и съответните оперативни процедури и редът за взаимодействие;
- ключови ресурси в помощ на усилията при реагиране (например комуникации, специализирано оборудване и др.).

В този раздел трябва да се определят функциите и съгласувания начин по който те се изпълняват за справяне с последствията от бедствия. Това включва идентифицирането на водещи и подпомагащи структури на ЕСС, техните отговорности, процесите и ресурсите, които се изискват за изпълнението на тези функции. При недостиг на местни ресурси се определя редът за искането и предоставянето им.

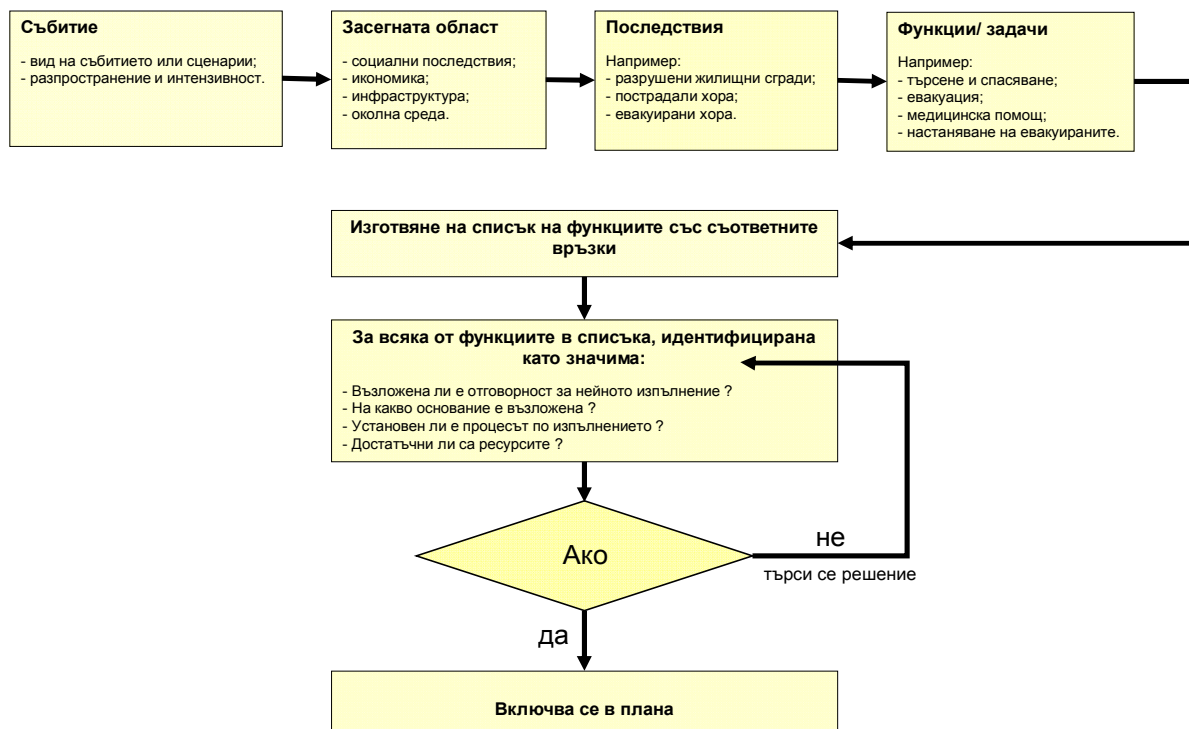
За идентифицирането на необходимите функции може да се използва подход основан на анализът на сценариите за съответните рискове и с помощта на следната таблица:

Вредно въздействие/ последствие	Функции/ задачи	Водеща отговорна структура
Описва се вредното въздействие/ последствието	Описват се необходимите функции за справяне с вредното въздействие/ последствието	За всяка идентифицирана функция/ задача се посочва водеща отговорна структура на ЕСС, правното основание, процесът и ресурсите за нейното изпълнение.

Отговорностите, процесите и ресурсите следва да са насочени към осигуряване изпълнението на всички идентифицирани функции, включително чрез сключване на споразумения, когато не са идентифицирани отговорности или ресурсите са недостатъчни.

За всеки аспект на реагирането при бедствия, трябва да се дискутират отговорностите на различните структури на ЕСС включени в плана, да се документира организацията по управлението и да се посочат специфични непредвидени обстоятелства. Където е възможно, детайлите се дават в помощните документи към ПЗБ, с цел да се избегне дублиране.

Полезен начин за преглеждане на процеса на планиране е илюстриран по-долу на фиг.4.

Фиг.4. Преглед на процеса на планиране

Определяне на мерките за реагиране

Мерките, определени от СНРБ, трябва да бъдат ясни, постижими и измерими. Методите са процесите, ресурсите и действията, чрез които ще се постигне изпълнение на определените мерки от СНРБ. С ПЗБ се определят най-важните мерки, които ще допринесат за постигането на очакваните резултати от СНРБ (поставянето на твърде много мерки размиват фокуса и водят до неоптимални резултати).

Мерките в ПЗБ и връзката между всяка от тях с НСНРБ трябва да бъдат обсъдени. Като помощно средство може да се използва показаната по-долу Таблица № 9.

Таблица № 9. Мерки за реагиране и връзка между мерки, методи и средства

Въпроси касаещи реагирането	Връзка с НСНРБ	Мерки за реагиране	Методи/способи за изпълнение на мерките	Средства и действия
<i>Описание на проблема</i>	<i>Цел</i>	<i>Ако е необходимо се включва мярка и времева рамка</i>	<i>Може да има няколко метода/способа за определена мярка</i>	<i>Ресурси и действия за изпълнение на мярката, използвайки ресурсите</i>

Примери за определяне на мерките за реагиране:

- Осигуряване на високо ниво на ангажираност/отговорност от всички институции и организации при планиране на процеса на реагиране.
- Подобряване на управлението и координацията за изпълнение на ПЗБ по време на бедствие.
- Обезпечаване на ефективно изпълнение на ПЗБ по време на бедствие.
- Подобряване на разпоредбите касаещи вземането на решения при защита на населението, като същите да бъдат подкрепени с подходящ научен и технически съвет/мнение.
- Възможност за оказване на помощ на други общини или области, ако това се налага (например при евакуация).

Методи за осигуряване изпълнението на мерките за реагиране

Методът описва процесите и ресурсите, необходими за постигане изпълнението на всяка от мерките. Факторите за ефективно реагиране, които следва да бъдат разгледани са:

- Посочване на ролите, функциите и способностите на частите на ЕСС на местно ниво, отговорни за реагирането при бедствия;
- Описание на условията за сътрудничество и координация между съставните части на ЕСС;
- Описание на системата за ранно предупреждение и оповестяване на съответния щаб за изпълнение на ПЗБ;
- Описание на структурата, функциите и ролите на съответния щаб за изпълнение на ПЗБ;
- Определяне на общи принципи за реагиране на всички части на ЕСС, предвидени в ПЗБ.

УПРАВЛЕНИЕ ПРИ БЕДСТВИЯ

Областният управител и кметът организират и ръководят защитата при бедствия съответно в областта и на територията на общината. Създават със заповед областен/общински щаб за изпълнение на областния/общинския план за защита при бедствия и за взаимодействие с щабове по чл. 62а, ал.2, чл.64, ал.1, т.10 и чл.65, ал.1, т.7 от ЗЗБ.

Областният/общинският щаб извършва следните основни дейности:

1. анализ и оценка на обстановката при бедствие;
2. предлага за одобрение решения относно необходимия обем и ресурсно осигуряване на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи за предотвратяване, ограничаване и ликвидиране на последствията от бедствието и за подпомагането на засегнатото население;
3. осъществява контрол по изпълнението на задачите и мерките за овладяване на бедствието;
4. информира чрез медиите населението за развитието на бедствието, за предприетите действия за неговото ограничаване и овладяване и за необходимите предпазни мерки и действия;
5. докладва за хода на провежданите защитни мероприятия.

В щаба за изпълнение на съответния областен/общински план за защита при бедствия, следва да бъдат включени представители на всички структури, участващи в реагирането.

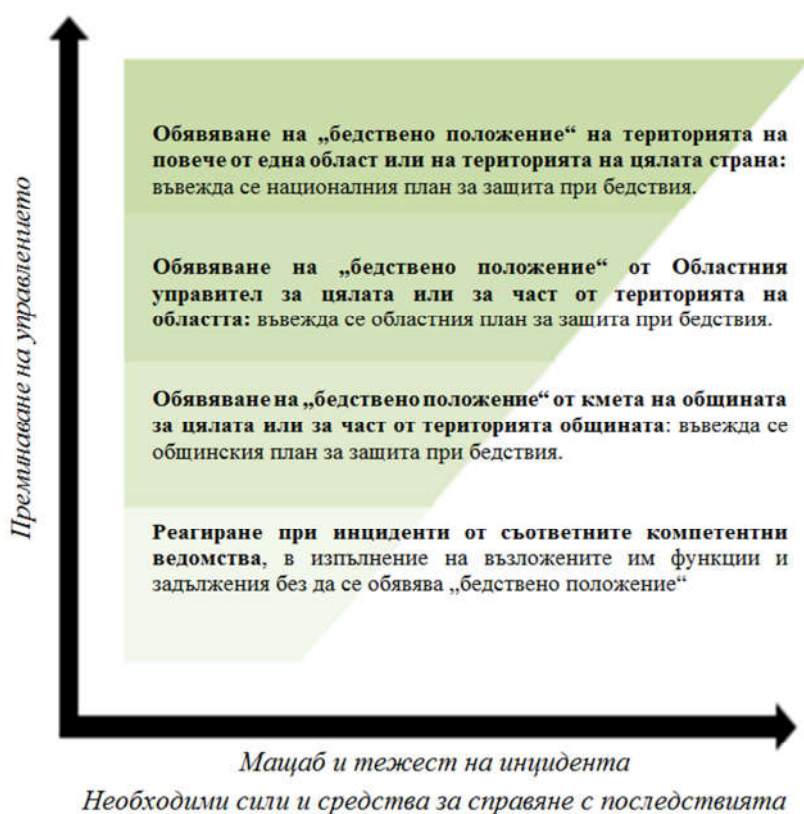
Областният управител и кметът със заповед определят ръководител на операциите, **който притежава необходимата експертиза и опит в зависимост от характера на бедствието** (чл.31, ал.2 ЗЗБ).

Ръководителят на операциите организира и контролира изпълнението на одобрените решения на щабове по чл. 62а, ал. 2, чл. 64, ал. 1, т. 10 и чл. 65, ал. 1, т. 7 ЗЗБ, осъществява взаимодействието и координацията между частите на ЕСС, участващи в изпълнението на дейностите по чл. 19, ал. 1 ЗЗБ в района на бедствието (чл.31, ал.1 ЗЗБ). Ръководителят на операциите се определя със заповедите по чл. 62а, ал. 7, чл. 64, ал. 1, т. 13 или чл. 65, ал. 1, т. 8 ЗЗБ.

Отговорностите, начините за взаимодействие и координация на участващите структури на ЕСС трябва да се дискутират и документират в ПЗБ.

Нито една институция или ведомство не е в състояние да се справи самостоятелно с възникнало бедствие. Всички трябва да работят съвместно за справяне със ситуацията. За координиране на ефективното използването на всички налични ресурси, частите на ЕСС се нуждаят от формализирана структура за управление, която осигурява съгласуваност, ефективност и общо управление на действията по време на бедствия.

Очаква се да се използва общ подход - координирана система за управление при бедствия (виж *Приложение № 2*).

Обявяване на „бедствено положение“ на територията на повече от една област или на територията на цялата страна: въвежда се националният план за защита при бедствия.

Когато мащабът на бедствието надхвърля възможностите за справяне с наличните сили и средства на ЕСС на областно и общинско ниво и са необходими допълнителни ресурси, съответният областен управител може да поиска помощ чрез Националния оперативен център на ГДПБЗН-МВР. При въвеждане на националният план за защита при бедствия управлението преминава на национално ниво.

Областните и общинските щабове за изпълнение на съответните планове за защита при бедствия в засегнатите територии продължават да изпълняват своите функции и задължения, като координацията и управлението на силите и средствата на ЕСС се осъществява на национално ниво.

Обявяване на „бедствено положение“ от областния управител за цялата или за част от територията на областта: въвежда се областният план за защита при бедствия.

Когато мащабът на бедствието надхвърля възможностите за справяне с наличните сили и средства на ЕСС на общинско ниво и са необходими допълнителни ресурси, съответният кмет на засегнатата община може да поиска от Областния управител помощ и обявяване на „бедствено положение“ чрез Оперативния център на РДПБЗН-МВР. При въвеждане на областният план за защита при бедствия управлението преминава на областно ниво.

Общинският щаб за изпълнение на общинския план за защита при бедствия в засегнатите

територии продължава да изпълняват своите функции и задължения, като координацията и управлението на силите и средствата на ЕСС се осъществява на областно ниво от съответния областен управител и щабът за изпълнение на областния план за защита при бедствия.

Обявяване на „бедствено положение“ от кмета на общината за цялата или за част от територията общината: въвежда се общинския план за защита при бедствия.

Когато наличните сили и средства за изпълнение на обичайните дейности от една или повече служби за реагиране на общинско ниво са недостатъчни и са необходими допълнителни ресурси за справяне с мащаба на възникнал инцидент, кметът на общината може да обяви „бедствено положение“, с което се въвежда общинския план за защита при бедствия. Териториалните структури и звена на органите на изпълнителната власт, физически и юридически лица с отговорности по изпълнението на общинския план за защита при бедствия изпълняват своите функции и задължения, като координацията и управлението на силите и средствата на ЕСС на общинско ниво се осъществява от кмета на общината и общинският щаб за изпълнение на общинския план за защита при бедствия.

2.6. Раздел ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И ПОДПОМАГАНЕ

Възстановяването включва координираните усилия и процеси по осъществяването на мерки за подпомагане и възстановяване (краткосрочни – по време и непосредствено след събитието). Дългосрочните мерки за възстановяване след бедствие не са предмет на ПЗБ.

Възстановяването е ключова част от процеса на управление на риска от бедствия. Планирането на ефективно възстановяване допринася за установяването на функции и разпоредби касаещи защитата на населението от бедствия. Много от проблемите при възстановяване се установят при извършване на анализ на риска от бедствия (подобно на това при готовността и реагирането).

Планирането на ефективно възстановяване увеличава темпа, с който общностите могат да възобновят своите ежедневни дейности.

2.6.1. Цел и основни компоненти на раздел ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И ПОДПОМАГАНЕ

Целта на раздела е да се определят мерките, включително ролята, отговорностите, структурите и дейностите, които могат да бъдат изпълнени в помощ на общността за възстановяване от бедствия.

Разделът следва да регламентира основните дейности по възстановяване след бедствие, като дава общата рамка и идентифицира функционалните отговорности и управлението на процеса.

Основни компоненти на раздел ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И ПОДПОМАГАНЕ:

- Ясни и кратки цели за възстановяването;
- Структура и управление на процеса по възстановяване:
  - рамката на организацията и дейностите по възстановяването;

- кога и как се активират разпоредбите по възстановяването;
  - посочване на отговорните лица и техните задължения;
  - управление на дейностите по възстановяване;
  - участие на неправителствени организации и населението (управление на предоставянето на помощи, даренията и доброволчество);
- Оценки на първоначалните нужди и щетите:
- подслоняване/ настаняване;
  - състояние на общността – включващо както степента на персоналните загуби на собственост, така и нивото на прекъсване на социалните функции.
  - инфраструктура – услуги като електричество, вода, транспорт и др.
  - здравеопазване;
  - поражения за икономиката – прекъсване на нормалната стопанска дейност
  - околна среда – оценка на безопасността и статуса;
- Описание на мерки, методи и ресурсите за ограничаване на последствията и възстановяване;
- Предоставяне на информация на населението;
- Финансово осигуряване (ясно посочени условия за финансиране на възстановяването и подпомагането както на общинско ниво, така и от други източници);
- Ред за докладване (описание на процеса за представяне на доклади от екипа по възстановяване).

В процеса на възстановяване след бедствия трябва да се използват всички възможности за намаляване на рисковете от бъдещи събития.

2.6.2. Допълнителна информация за разработване на раздел ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И ПОДПОМАГАНЕ.

Определяне на мерките за възстановяване

Мерките, определени от СНРБ трябва да бъдат ясни, постижими и измерими. Методите са процесите, ресурсите и действията, чрез които ще се осигури изпълнението на мерките, определени от СНРБ. С ПЗБ се определят най-важните мерки, които ще допринесат за постигането на очакваните резултати от СНРБ (определянето на твърде много мерки размива фокуса и води до неоптимални резултати).

Мерките в ПЗБ и връзката между всяка от тях с НСНРБ трябва да бъдат обсъдени. Като помощно средство може да се използва показаната по-долу Таблица № 10.

Таблица № 10. Мерки за възстановяване и връзка между мерки, методи и средства

Въпроси касаещи възстановяването	Връзка с НСНРБ	Мерки за възстановяване	Методи/способи за изпълнение на мерките	Средства и действия
<i>Описание на проблема</i>	<i>Цел</i>	<i>Ако е необходимо се включва мярка и времева рамка</i>	<i>Може да има няколко метода/способа</i>	<i>Ресурси и действия за изпълнение на</i>

			<i>за определена мярка</i>	<i>мярката, използвайки ресурсите</i>
--	--	--	----------------------------	---------------------------------------

Пример за определяне на мерки за възстановяване:

- Осигуряване на високо ниво на ангажираност от всички институции, ведомства и неправителствени организации при планиране на процеса на възстановяване;
- Провеждане на обучение по възстановяване;
- Ясно определяне на ролите на институциите, ведомствата и неправителствените организации на местно ниво в процеса на подпомагане и възстановяване.

Примери за дейности, които могат да подобрят възстановяването:

- Обучение на персонала за ролите и отговорностите по време на възстановяване от бедствия;
- Планиране и участие в тренировки/учения по възстановяване;
- Изграждане на мрежи с различни институции, ведомства и неправителствени организации, които ще оказват съдействие по време на възстановяване.

Преход от реагиране

В раздел Възстановяване трябва да се идентифицират онези дейности, които ще се инициират в процеса на реагиране и могат да допринесат или да окажат въздействие върху усилията по възстановяването. Например, първоначалната оценка за това как събитието е разрушило инфраструктура, трябва да спомогне за установяването на по-нататъшна информация за необходимите дейности по възстановяването.

2.7. Раздел МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

От съществено значение за СНРБ е непрекъснато да се наблюдава и оценява напредъка по постигането на поставените цели и задачи в ПЗБ, както и поддържане на актуалността на плана. В тази връзка СНРБ следва да разработи механизъм за наблюдение и оценка.

2.7.1. Цел и основни компоненти на раздел МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

Целта на раздела е да осигури основа за наблюдение и оценка на ПЗБ и дейностите по неговото изпълнение.

Основни компоненти на **раздел МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА**:

- Ясно и кратко изложение на принципи и критерии за мониторинг и оценка на ПЗБ;
- Описание на процеса за мониторинг и оценка на ПЗБ за изпълнението на функциите, дейностите и задачите, възложени с него;
- Описание на процеса за актуализация и преразглеждане на ПЗБ, включително за поддържане на актуални процедури и списъци с ресурси.

2.7.2. Допълнителна информация за изготвяне на раздел МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

Мониторингът и оценката са стандартни части от всички ефективни политики или процеси за управление на риска. Същите осигуряват „обратна връзка“ в рамките на тези процеси, позволяващи

сравнение между действителните и желаните състояния. Това дава възможност за текущ анализ, с цел подобряване на резултатите и усъвършенстване на решенията и изпълняване на процесите.

Оценката може да се извърши по време на прегледа на плана, също така може да се извърши в ключови етапи като средство за оценка на напредъка към целта. Като добра практика е извършването на периодичен преглед не само на напредъка, но също така и на актуалността и приложимостта на всеки един раздел от ПЗБ.

2.7.3. Процес за преглед на ПЗБ

При оценяването дали ПЗБ е адекватен, следва да се преценява дали същият:

- е точен;
- е практически приложим;
- обхваща всички необходими функции;
- осигурява необходимата координация между организациите и институциите включени в ПЗБ.

Точността се оценява чрез проверка дали:

- съществуват съответстващи, пълни и актуални приложения в ПЗБ;
- връзките към организациите и определените функции и ресурси са пълни и актуални;
- структурирането на частите на ЕСС и щаба за изпълнение на ПЗБ съответстват на тяхното описание в ПЗБ.

Практическата приложимост се оценява като се вземе предвид дали:

- местните власти и партньорски организации включени в ПЗБ са в състояние да осъществят определените им функции, описани в плана;
- организациите представени в СНРБ и съставните части на ЕСС на местно ниво разполагат с необходимите ресурси, за да бъдат в състояние да изпълняват техните функции описани в ПЗБ.

Обхватът се оценява чрез:

- проверка за наличието на опасности, които не са разгледани в ПЗБ;
- разглеждане на механизмите за въздействие чрез превенция, готовност, реагиране и възстановяване по отношение на разгледаните рискове;
- оценка на адекватността на съществуващите връзки между ПЗБ и плановете на участващите организации и институции.

Координацията се оценява като се вземе предвид дали:

- ролите и отговорностите са ясно дефинирани;
- описанието на това как институциите ще работят заедно в случай на бедствие е недвусмислено;
- функциите в ПЗБ са ясно описани;
- целите и задачите на ПЗБ са в съответствие с целите и задачите на НСНРБ;
- заложените мерки в ПЗБ са в съответствие с тези в Националния план за защита при бедствия.

2.7.4. Поддържане на актуален план

За поддържане на актуален план следва да бъде въведен ефективен механизъм с ясни отговорности и правила. Необходимо е да се посочи кой отговаря за поддържане актуалността на плана, включително и на списъците на ресурсите, периодичността за преразглеждане и актуализиране на плана и как ще се осъществи координацията.

Актуализации на плана задължително се правят при организационни промени или промени в процедурите, както и при други събития, които оказват въздействие по изпълнението на плана и процедурите. ПЗБ може да се преразглежда по всяко време от съответния СНРБ, като може да бъде изменен, допълнен, отменен или заменен по реда на ЗЗБ.

2.8. Раздел ПРИЛОЖЕНИЯ

Не всички детайли, които са необходими при планирането трябва да бъдат включени в основната част на ПЗБ. Много аспекти могат да бъдат дадени като приложения (в раздел Приложения на ПЗБ) или в части от плановете на партньорски или подчинени структури, като в основния документ са направени препратки към тях. Тези препратки и връзки могат да бъдат към:

- помощни документи, които са част от ПЗБ, например:

- # Плановете за конкретни специфични опасности (за наводнение, земетресение, ядрена или радиационна авария по чл. 9, ал. 2 ЗЗБ), аварийните плановете по чл. 108, ал. 1 ЗООС и други помощни плановете при необходимост;

- # Стандартни оперативни процедури;

- # Списъци за контакти;

- # Списъци на ресурси и ред за привличането им;

- външни документи, като плановете на органи и организации за изпълнение на задълженията произтичащи от ПЗБ и от други нормативни изисквания.

Логично е тези документи да се направят като помощни, вместо да се включват в основната част на ПЗБ, предвид на това, че:

- може да се отнасят до една или повече части от ПЗБ, с което се намалява възможността от дублиране;

- може да са свързани с други плановете;

- може да са част от друг план, който е свързан с ПЗБ;

- изискват поддържане на тяхната актуалност в рамките на петгодишния период, в който може да не се наложи преразглеждане на ПЗБ (например списъци на ресурси и контакти).

Също така в **раздел ПРИЛОЖЕНИЯ** може да се включи като отделно приложение списък на използваните в ПЗБ термини, определения, акроними и съкращения, което е от важно значение за използването на обща терминология от всички имащи отношение по изпълнението на плана.

2.8.1. Разработване на планове за специфични опасности (част наводнение, част земетресение, част ядрена или радиационна авария и др. части ако е необходимо)

Съдържанието на плановете за специфични опасности се фокусира върху необходимостта от специално планиране, произтичаща от характера на опасността. Всеки от тези планове съдържа специфични изисквания и детайли за реагирането, които се отнасят само за една конкретна опасност. Плановете за конкретни специфични опасности (наводнение, земетресение, ядрена или радиационна авария и др.) се включват в **раздел ПРИЛОЖЕНИЯ** на ПЗБ. Информацията в плановете за операциите при специфични опасности, включва:

- оценка и оперативен контрол на опасността;
- идентификация на специфични мерки и дейности за превенция и защита, които да бъдат предприети за справяне с опасността или заплахата;
- избор на защитни действия;
- провеждане на предупреждение за населението;
- изпълнение на защитни действия;
- изпълнение на краткосрочни действия за овладяване;
- изпълнение на дейностите по възстановяване.

Структуриране на плановете за специфични опасности (наводнение, земетресение, ядрена или радиационна авария и др.):

- **Цел** (*посочва се целта на плана*);
- **Обхват** (*изрично се посочва обхватът на реагирането при бедствия, за които се прилага планът, частите на ЕСС и географския район, за които се отнася*);
- **Описание на ситуацията** - *характеристики, включващи потенциалните последствия:*
  - *сценарии на вероятни събития и потенциалните последствия;*
  - *описание на зоната/зоните, които се очаква да бъдат засегнати от специфичната опасност и география на района;*
  - *уязвими обекти – сгради, болници, училища, инфраструктура;*
  - *демографски характеристики – разпределение и гъстота на населението в района, уязвими групи от него;*
  - *стопански дейности в района;*
- **Приети условия за планиране** (*описват се приетите условия за целите на планирането*).

При проиграване на плана или при неговото реално изпълнение по време на операции се проверява необходимостта от промени в плана, произтичаща от приетите условия .

Примери:

- прието е, че конкретната опасност може да доведе до много жертви. Също така е прието, че бедствената ситуация ще бъде с различен обхват и интензивност – от зони в които разрушенията ще са ограничени до зони с големи разрушения. В тази връзка, планирането на реагирането е насочено да обхване, колкото е възможно по-голяма територия, като се отчита възможността за възникване на бедствени ситуации на няколко места едновременно);

- прието е, че изградената система за предупреждение е ефективна и позволява да се направи прогноза за определена бедствена ситуация, която може да възникне на конкретна територия в района на действие на СНРБ, включително и извън нея.

- **Последователност на действията** (описва се последователността на планираните действия и задачите, които е необходимо да бъдат изпълнени с цел ефективно реагиране):

- **оперативна готовност** (процес за получаване на предупреждение и идентифициране на заплахата от предстоящо или случващо се събитие);

- **ред за активиране на плана;**

- **определяне на защитни действия** (следва да се опишат основно способностите и процеса за избора на защитните мерки и действията при възникване на събитие от компетентните органи. Обикновено това са дейности, които се изпълняват от щаба за изпълнение на ПЗБ). Стъпките за избор на защитни мерки и действия, включват:

- анализиране на заплахата;

- избор на защитни действия;

- определяне на предупреждението за населението;

- определяне на план за действие.

- **предупреждение и оповестяване на населението** (избор на подходяща система и ред за предупреждение; определяне на съдържанието на съобщението; разпространение на предупреждението за населението);

- **изпълнение на защитните действия** (следва да се опишат основно способностите и процеса за изпълнение на защитните мерки и действия за конкретния вид опасност.

Например:

- наблюдение на процеса по изпълнението на защитните действия;

- контрол на достъпа и отцепване на опасната зона;

- подпомагане на евакуацията;

- деконтаминация;

- медицинска помощ за пострадалите;

- търсене и спасяване и др.);

- **изпълнение на дейности по възстановяване.**

- **Организация и разпределение на отговорностите** (*посочват се отговорните лица и структурите, които имат ключови позиции за изпълнението на дейностите, както и техните задължения*);

- **Ръководство и координация** (*описва се рамката за цялостното ръководство и координация на дейностите. Също така следва да се включи и информация за връзките с други планове, ако е приложимо*)

- **Събиране и обмен на информация за бедствието** (*идентифицира се основната или критичната информация за бедствието, която е необходимо да се осигури. Посочва се типът на необходимата информация, от къде се очаква да бъде получена, за кого е предназначена, как ще се споделя, в какъв формат и всяко специфично време в което е необходимо да се предостави*).

- **Комуникации** (*идентифициране и описание на системата за осигуряване на комуникациите при възникване на бедствие и активиране на плана. Като приложение към плана може да бъде разработен детайлен план за осъществяване на комуникациите при бедствие*)

- **Ресурсно (финансово и материално) осигуряване на изпълнението на плана** (*посочват се лицата, комуникациите, средствата, инфраструктурата и транспортните нужди, необходими за успешното изпълнение на дейностите, заложен в плана*)

- **Отговорни органи и връзки** (*включва списък на отговорните органи и съответните правни основания и заповеди за разработване на плана, както и предоставянето на изискващата се информация, включена в плана*).

- **Приложения** (*може да включва списък на отговорните структури/лица и техните функции; стандартни оперативни процедури; карти; диаграми; таблици; списъци за проверка; списъци на ресурсите и др.*).

Планове за специфични опасности обикновено идентифицират рисковите зони от специфичните опасности, пътища за евакуация, уточняват изискванията и протоколите за предупреждение на населението и разпространението на спешна информация за оповестяване, определят типа на защитните средства на екипите за реагиране и оборудването. Планове съдържат части, които служат като работни средства за изпълнение на задачи, както и резюмета на важната информация. Във всеки план за специфични опасности, може да се използват допълващи инструкции под формата на стандартни оперативни процедури, карти, диаграми, таблици, формуляри и контролни списъци и могат да бъдат включени като приложения или препратки. Екипът за разработване на ПЗБ може да използва помощни документи, ако е необходимо да се изясни съдържанието на плана или приложението. Например, планът за евакуация към съответния план за специфични опасности може да бъде направен по-ясен като се приложат към него карти с маркирани

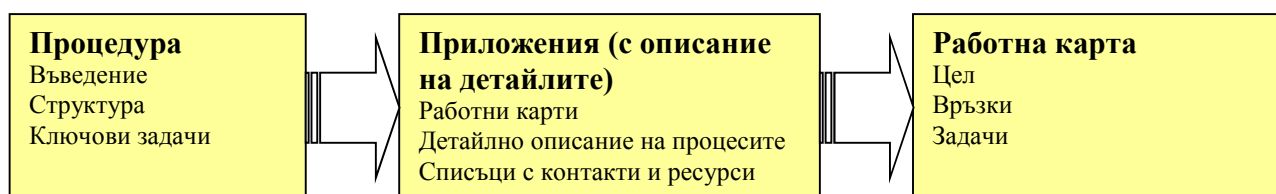
евакуационни пътища. Понеже тези пътища могат да се променят в зависимост от местоположението на опасността, картите за заплахата от специфични опасности могат също да бъдат включени в плана за евакуация. По същия начин, местата за временно настаняване, могат да бъдат означени на карти към план за предоставяне на неотложна помощ.

2.8.2. Процедури

Процедурите (или стандартните оперативни процедури - СОП) са основен елемент. Те съдържат специфична информация за последователност на операциите и описват ресурсите и лицата, които са включени в оперативната система за реагиране. Оперативните планове трябва да са свързани с актуални процедури, които са идеално съгласувани между силите за реагиране в района на действие на СНРБ. Тъй като процедурата обикновено е серия от взаимно свързани части, особено внимание трябва да се обърне на необходимостта от точни препратки и осигуряване на работна карта за лицата, които четат плана. Информацията в СОП трябва да се поддържа актуална с цел процедурата да остане ефективна. Примери за такива процедури са:

- процедури за работа на **щаб за изпълнение на ПЗБ (ЩИПЗБ)**;
- процедури по повикване;
- процедури за ранно предупреждение и оповестяване.

Един от начините за структуриране на процедура, включва изготвяне на основен кратък документ с връзки към приложения с описания на детайлите. Диаграмата по-долу представя как следва да се направи това:

Процедури за работа на ЩИПЗБ

Процедурите на ЩИПЗБ дават основната информация за да може четящият плана да разбере в цялост рамката и функциите, преди да премине към детайлите.

- **Въведението** трябва да осигури информация за мястото на работа на ЩИПЗБ при бедствия, неговите основни функции и концепцията за действие. Също така може да включва и план с разположението на работните помещения.

- **Структурата** представя общо схематично описание на основните компоненти на процедурата и описва накратко отговорностите на всяко звено/сектор/група на ЩИПЗБ. Работните карти предоставят яснота за това кой какво трябва да прави под формата на детайлизиран списък за

действията или работна карта с основните функции. Детайлите за персонала и съпътстващите ги работни описания, следва да се съдържат в приложенията към основните стандартни оперативни процедури.

- **Ключовите задачи** включват:

- детайли как планът трябва да бъде активиран, включително и правомощията за активиране, ниво и степен на активиране, брой на съответния за всяко ниво персонал;
- управление на оперативната информация и обработката ѝ. Определя се вътрешния ред за записването и разпространението на информацията, включително вида на информацията която се дава. Също така следва да се посочат и отговорностите за даване на брифинг и времето в което се прави;
- вътрешни разпоредби за задълженията и отговорностите на персонала на ЩИПЗБ, които спомагат за неговото функциониране.

Процедури по повикване

Процедурите по повикване съдържат списък на:

- имената и контактите на целия персонал на ЩИПЗБ, както и техните заместници;
- представители на отговорните съставни части на ЕСС и техни алтернативи.

Процедурите по повикването могат също да включват действия, които трябва да бъдат предприети от лица, отговорни за активирането на ЩИПЗБ.

Списъците за контакти трябва:

- да съдържат идентична информация с тази в процедурите по повикването, но трябва да се добавят и специфични детайли, свързани с изпълнението целта за която са предназначени (например посочване на експертизата на организацията);

- да се актуализират периодично и да се разпространяват в оперативните центрове и точките за контакт, определени в ПЗБ;
- да се актуализират на определени интервали от време.

Системи за ранно предупреждение и оповестяване

Докато системите за ранно предупреждение и оповестяване са описани в раздел „Реагиране“ на ПЗБ, детайлизираните процедури се включват в СОП.

2.8.3. Списъци на ресурсите

Всяка съставна част на ЕСС (на централно/териториално ниво), следва да изготви списък на ресурсите за справяне с идентифицираните рискове с описание на различното оборудване, неговото местонахождение и хората, с които разполага или са необходими за изпълнението на ключовите функции (точки за контакт). Форматът на списъците вероятно ще варира според източника на доставка, но същият трябва да включва информация относно това кой контролира ресурсите, с кого трябва да се контактува и изискващите се специални правомощия, ако има такива.

Всяка съставна част на ЕСС е отговорна да планира осигуряването на необходимите ресурси за изпълнение на възложените ѝ в ПЗБ функции.

Глава III.

Разработване на план за защита при бедствия за изпълнение на задачите, произтичащи от Националния план за защита при бедствия и плановете на областно и общинско ниво.

Органите на централната изпълнителна власт и съставните части на ЕСС разработват планове за защита при бедствия за изпълнение на задачите, произтичащи от Националния план за защита при бедствия и плановете на областно и общинско ниво. Тези планове (по чл. 9, ал. 6 ЗЗБ) се утвърждават със заповед на съответния ръководител след съгласуване с председателя на съответния съвет по чл. 62, ал. 3, чл. 64а, ал. 1 и чл. 65а, ал. 1 ЗЗБ.

Съдържанието на плановете за изпълнение на задачите, произтичащи от Националния план за защита при бедствия и плановете на областно и общинско ниво се фокусира върху необходимостта от планиране на действията на отделните структури за осигуряване изпълнението на техните функции и задачи, включени в съответните ПЗБ. Всеки от тези планове съдържа специфични изисквания и детайли, които се отнасят за съответната структура на ЕСС.

Примерна структура на план:

- **Заглавна страница;**
- **Съдържание;**
- **Документи за съгласуване и утвърждаване на плана;**
- **История на разпространените екземпляри от плана;**
- **История на направените промени в плана;**
- **Цел, обхват, описание на ситуацията, приети условия за планиране:**
  - *цел (посочва се целта на плана);*
  - *обхват (изрично се посочва обхватът на реагирането при бедствия, за които се прилага планът);*
  - *описание на ситуацията (кратко описание на средата и сценарии на вероятните събития и последствията);*
  - *приети условия за планиране;*
- **Последователност на действията:**
  - **оперативна готовност;**
  - **активиране на плана и ресурсите;**
  - **изпълнение на защитни действия и краткосрочни действия за овладяване;**
  - **изпълнение на дейности по възстановяване.**
- **Организация и разпределение на отговорностите (посочват се отговорните лица, които имат ключови позиции за изпълнението на дейностите, както и техните задължения);**

- **Управление, ръководство и координация** (описва се рамката за цялостното управление, ръководство и координация на дейностите. Също така следва да се включи и информация за връзките с националния, областния или общинския план за защита при бедствия, както и с планове на други части на ЕСС, ако е приложимо)

- **Събиране и обмен на информация за бедствието** (идентифицира се основната или критичната информация за бедствието, която е необходимо да се осигури. Посочва се типът на необходимата информация, от къде се очаква да бъде получена, за кого е предназначена, как ще се споделя, в какъв формат и всяко специфично време в което е необходимо да се предостави).

- **Комуникации** (идентифициране и описание на системата за осигуряване на комуникациите при възникване на бедствие и активиране на плана. Като приложение към плана може да бъде разработен детайлен план за осъществяване на комуникациите при бедствие)

- **Ресурсно (финансово и материално) осигуряване на изпълнението на плана** (посочват се лицата, комуникациите, средствата, инфраструктурата и транспортните нужди, необходими за успешното управление и изпълнение на дейностите, заложен в плана. Следва да се посочи източникът на финансиране, както и реда за осигуряване на финансирането на дейностите от плана на всички нива в структурата на организацията)

- **Наблюдение (мониторинг) и актуализация на плана** (описание на процеса за поддържане на актуален план. Следва да се посочи кой отговаря за поддържане актуалността на плана, периодичността за преразглеждане и актуализиране на плана и как ще се осъществи координацията. Актуализации и допълнения на плана задължително се правят при организационни промени или промени в процедурите, както и при други събития, които оказват въздействие по изпълнението на плана и процедурите в него).

- **Отговорни органи/лица и връзки** (включва списък на отговорните органи/лица и съответните правни основания и заповеди за разработване на плана, както и предоставянето на изискващата се информация, включена в плана).

Плановете за защита при бедствия за изпълнение на задачите, произтичащи от Националния план за защита при бедствия и плановете на областно и общинско ниво, съдържат части, които служат като работни средства за изпълнение на задачите, както и резюмета на важната информация. Във всеки от тези планове, може да се използват допълващи инструкции под формата на стандартни оперативни процедури, карти, диаграми, таблици, формуляри и контролни списъци и могат да бъдат включени като приложения или препратки. Екипът за разработване на плана може да използва помощни документи, ако е необходимо да се изясни съдържанието на плана или приложението.

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ, ТЕРМИНИ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

I. ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ГДПБЗН-МВР	Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” на Министерство на вътрешните работи
ЕСС	Единна спасителна система
ЗЗБ	Закон за защита при бедствия
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
НСНРБ	Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия
ПЗБ	План за защита при бедствия
СНРБ	Съвет за намаляване на риска от бедствия
СОП	Стандартна оперативна процедура
ЩИПЗБ	Щаб за изпълнение на плана за защита при бедствия

II. ТЕРМИНИ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Основни стоки/ услуги са полезни резултати, осигурени от дадена организация за нейните клиенти, получатели и заинтересовани страни, които са от значение за поддържането на жизненоважни обществени функции, здравето, безопасността, сигурността, икономическото или социалното благосъстояние на обществото.

Анализ на риска – внедрен процес на разбиране на същността на даден риск и за определяне нивото на риск. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Бедствие - значително нарушаване на нормалното функциониране на обществото, предизвикано от природни явления и/или от човешка дейност и водещо до негативни последици за живота или здравето на населението, имуществото, икономиката и за околната среда, предотвратяването, овладяването и преодоляването на което надхвърля капацитета на системата за обслужване на обичайните дейности по защита на обществото. (чл. 2 от Закона за защита при бедствия)

Въздействие върху риска – процес, предназначен да промени даден риск. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Възможност – възможност нещо да се случи. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Готовност - знанията и способностите на държавни структури, организации, общности и хора, които спомагат за предвиждането, реагирането и ликвидирането на последствията от вероятни,

неизбежни, случващи се или случили се бедствия, постигнати в резултат на предварително предприети действия. (Закон за защита при бедствия)

Евакуация - организирано извеждане на хора и животни от застрашени райони и настаняването и осигуряването им в безопасни места. (Закон за защита при бедствия)

Заинтересована страна – лице или организация, които са способни да повлияят, да бъдат засегнати, или да се възприемат като засегнати от дадено решение или дейност. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Идентификация на риска – процес на откриване, разпознаване и описание на рискове. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Излагане – хора, имущество, системи или други елементи, попадащи в зоните на опасност, които по този начин са предмет на потенциални загуби. (UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction 2009)

Критерии за риск – условия, по отношение на които се преценява значимостта на риска. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Намаляване на риска от бедствия - идентифициране, анализиране и оценяване на риска от бедствия и прилагане на мерки за отстраняването или намаляването му. (Закон за защита при бедствия)

Ниво на риск – значимост на риска или комбинация от рискове, изразена чрез комбинация от последствия, и тяхната възможност. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Опасност - опасно явление, вещество, човешка дейност или състояние, което може да причини загуба на човешки живот, травми или други последици за здравето, имуществени щети, загуба на поминък и услуги, социални и икономически сътресения или увреждане на околната среда. (Закон за защита при бедствия)

Оценяване на риска – съвкупност от процеси на идентификация, анализ и преценяване на риска. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Последствие – резултат от дадено събитие, засягащ целите. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Превенция – нормативни изисквания, организационни и физически мерки насочени към избягване или намаляване на негативните последици от бедствия.

Преглед – дейност, предприета с цел да се определи пригодността, адекватността и ефикасността на изследвания обект, за да се постигнат установените цели. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Преценяване на риска – процес на сравняване на резултатите от анализа на риска с критериите за риск, за да се определи дали рискът и/или неговата значимост са приемливи или допустими. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Профил на риск – описание на която и да е съвкупност от рискове. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Риск – влияние на неопределеността за постигането на цели. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Реагиране - действията, които са предприети по време на или непосредствено след бедствието с цел спасяване на човешки живот, намаляване на въздействията върху здравето, осигуряване на обществената безопасност и на основните потребности на засегнатите хора. (Закон за защита при бедствия)

Риск от бедствие - потенциалните загуби при бедствие, които могат да възникнат за дадена общност, включващи живота, здравния статус, поминъка, активите и услугите, в определен период от време. (Закон за защита при бедствия)

Средство за управление – мярка, която изменя риска. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Забележка 1: Средството за управление на риска включва който и да е процес, политика, устройство, практика или други дейности, които променят даден риск.

Забележка 2: Средството за управление на риска не винаги постига необходимото планирано или прието изменение.

Събитие – възникване или изменение на дадена конкретна съвкупност от обстоятелства. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Устойчивост - способността на една система, общност или общество, изложени на опасности, да се съпротивлява, поема, приспособява и възстановява от въздействието на опасностите, по навременен и ефективен начин, включително чрез запазване и възстановяване на нейните съществени основни структури и функции. (UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction 2009)

Управление на риска – координирани дейности за ръководене и насочване на дадена организация по отношение на риска. (БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“)

Управление на риска от бедствия - систематичен процес на използване на административни разпоредби, оперативни умения и капацитет за прилагане на стратегии, политики и подобряване на способността за справяне, с цел намаляване на вредните въздействия от опасности и възможността от бедствие. (UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction 2009)

Уязвимост – характеристиките и състоянието на дадена общност, система или актив, които ги правят податливи на вредните фактори на дадена опасност. (Закон за защита при бедствия).

ИЗПОЛЗВАНИ ДОКУМЕНТИ:

1. Закон за защита при бедствия
2. Решение № 1313/2013/ЕС на европейския парламент и на съвета от 17 декември 2013 година относно Механизъм за гражданска защита на Съюза
3. БДС ISO 31000: „Управление на риска – принципи и указания“
4. БДС ISO 31010: „Управление на риска – методи за оценяване на риска“
5. Risk Assessment and Mapping Guidelines for Disaster Management, SEC(2010) 1626 final, EU
6. Comprehensive Preparedness Guide 101: Developing and Maintaining Emergency Operations Plans, 2010, Federal Emergency Management Agency (FEMA), USA
7. CDEM Group Plan Review, Director’s Guideline for Civil Defence Emergency Management Groups [DGL 09/09], MCDEM, New Zealand
8. Working Together: Developing a CDEM Group Plan, Director’s Guideline [DGL 2/02], MCDEM, New Zealand
9. National Emergency Risk Assessment Guidelines, SE 2015, Australian Institute for Disaster Resilience, Australian Government Attorney-General’s Department
10. UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction 2009
11. The New Zealand Coordinated Incident Management System (CIMS), Published by Officials’ Committee for Domestic and External Security Coordination Department of the Prime Minister and Cabinet, New Zealand
12. All Hazards Risk Assessment Methodology Guidelines, 2012-2013, PUBLIC SAFETY CANADA
13. Emergency Management Planning Guide, 2010-2011, PUBLIC SAFETY CANADA
14. Community Emergency Risk Assessment, Version : EMPC-CERA 2.0 March 2014, Victoria State Emergency Service, Australia
15. Coppola, Damon P. 2006. Introduction to International Disaster Management. Butterworth Heinemann. Burlington
16. Australasian Fire Authority Council. 2004. The Australasian Inter-service Incident Management System (AIIMS). Third Edition.
17. FEMA. N/d. Incident Command System Review Material. FEMA Emergency Management Institute. ICS Resource Center.
<http://training.fema.gov/EMIWeb/IS/ICSResource/assets/reviewMaterials.pdf>
18. Inter-Agency Emergency Preparedness Council. 2000. British Columbia Emergency Response Management System Overview. Provincial Emergency Program.

ПРИЛОЖЕНИЯ
КЪМ УКАЗАНИЯТА ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ГОТОВНОСТТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО
НА ПЛАНОВЕ ЗА ЗАЩИТА ПРИ БЕДСТВИЯ

Приложение № 1

ПРИМЕРНИ ФОРМИ НА "ИСТОРИЯ НА РАЗПРОСТРАНЕНИТЕ ЕКЗЕМПЛЯРИ ОТ ПЛАНА" И "ИСТОРИЯ НА НАПРАВЕНИТЕ ПРОМЕНИ В ПЛАНА"

1. История на разпространените екземпляри от плана

ПРЕДОСТАВЕНИ ЕКЗЕМПЛЯРИ:

Екземпляр №	Организация/структура	Представител	Подпис
1			
2			
...			
...			

2. История на направените промени в плана.

Промените в плана следва да се извършват от лицето определено за координатор на ПЗБ и представителите (точки за контакт) на съответните структури на ЕСС на които е предоставен екземпляр от плана. За отразяването на направени промени във всичките екземпляри на ПЗБ, определеното длъжностно лице от съответната структура на ЕСС извършила промяната, размножава страниците с промени заедно с таблицата "История на промените" и ги изпраща на координатора и точките за контакт на останалите структури на ЕСС, които подменят съответните страници в техните екземпляри от плана.

ИСТОРИЯ НА ПРОМЕНЕНИТЕ:

Промяна №	Дата	Променена част, страница/и	Дата на изпращане	От кого е изпратена
...				
...				

Приложение № 2

КООРДИНИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ ПРИ БЕДСТВИЯ

В ЗЗБ са регламентирани функциите на органите на изпълнителната власт и съставните части на ЕСС по защитата при бедствия, както и техните задължения и правомощия.

Управлението на силите и средствата при бедствия е сложен процес, който изисква предварителна подготовка, спазване и прилагане на общи принципи и правила от всички участници.

Използването на координирана система за управление на реагирането при бедствия ще подобри способностите и ефективността на управлението на силите и средствата при бедствия.

Предложеният по-долу модел на координирана система за управление е средство за координиране на усилията на различните структури на ЕСС и тяхната съвместна работа за постигането на общата цел за овладяване на възникнало бедствие и защита на живота и здравето на хората, имуществото и околната среда.

Основни характеристики на координираната система за управление:

- приложимост към всякакви бедствия;
- подходяща за прилагане без да имат значение правомощията или вида на структурата за реагиране (всички структури включени в овладяването на бедствие получават задачите и докладват за тяхното изпълнение при спазване на субординацията по вертикала, съгласно модела на системата за управление, като участващите части на ЕСС запазват институционалната си принадлежност);
- използване на обща организационна структура за управление;
- използване на обща структура за ръководство и съвместно планиране на операциите;
- използване на обща терминология;
- съответствие с разпоредбите на ЗЗБ за защита при бедствия.

Основни принципи на координираната система за управление:

- използване на обща терминология;
- модулна организация (организационни модули);
- интегрирани комуникации (изисква общ план за комуникациите, стандартни оперативни процедури, ясен текст, общи радиочестоти и терминология);
- съвместно планиране на операциите (изготвяне на общ план за действие, който описва целите на реагирането, оперативните мерки и подпомагащите дейности);
- управляем обхват на контрола (дефинира се като брой хора или функции, които едно лице може ефективно да ръководи. При бедствия е подходящо да се възлага ръководството на 3 до 7 ресурса като 5 е оптималния брой);
- цялостен подход за управление на ресурсите – средство за организиране на всички ресурси от различните структури, участващи в овладяването и справянето с бедствие. Допринася за

максимизиране използването на ресурсите, консолидиране на ръководството на единичните ресурси, намалява натоварването на комуникациите, осигурява отчетност на ресурсите и безопасност за персонала, намалява некоординираните действия.

Координираната система за управление при бедствия се базира на четири основни компонента (функционални области):

- Ръководство – управлението на реагирането при бедствия;
- Планиране – събиране и анализиране на информация за бедствието и планиране на дейностите по реагиране;
- Операции – управление и използване на ресурсите на отделните структури за справяне с бедствието;
- Логистика – осигуряване на средства, услуги и материали, необходими за справяне с бедствието.

Управлението при бедствия може да се разглежда като система съставена от свързани помежду си елементи, които функционират заедно за осигуряване на възможно най-доброто управление при бедствия от различен мащаб.

В тази връзка е необходимо познаване и разбиране на функциите на отделните елементи и как същите се вписват в системата.

Управлението при бедствия обхваща:

- установяване на управление и ръководство;
- осигуряване на безопасност на реагиращите екипи;
- определяне на приоритетите;
- определяне на оперативните цели и мерки;
- разработване и изпълнение на план за действие за справяне с бедствието;
- създаване на подходяща организационна структура;
- поддържане на управляем обхват на контрола;
- управление на наличните ресурси за справяне с бедствието;
- координиране на всички дейности за справяне с бедствието;
- оторизиране предоставянето на информация на медиите
- отчетност на разходите.

1. РЪКОВОДСТВО

Функциите по ръководство се осъществяват от ръководител. Ръководителят е лицето, на което са делегирани правомощия и носи отговорността за справяне с бедствието (съгласно ЗЗБ, отговорността за справяне с бедствия на областно и общинско ниво е съответно на областният управител и на кмета).

Основните отговорности на ръководителя, включват:

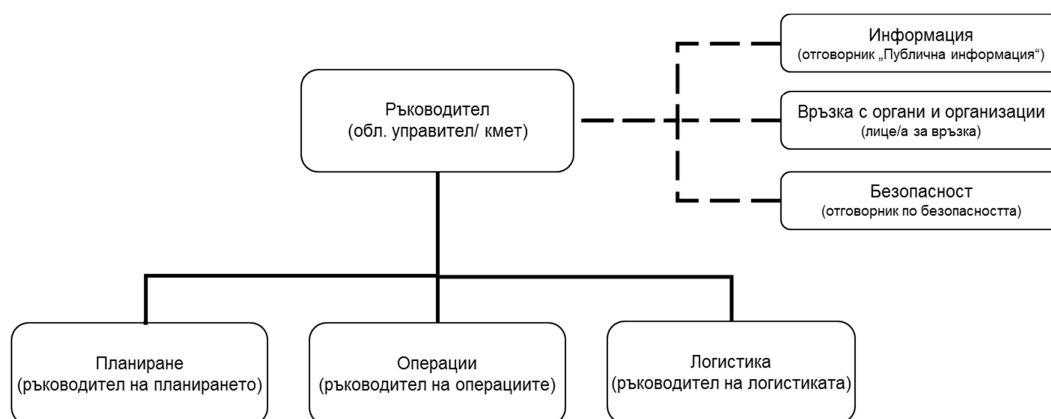
- поемане на управлението и ръководството;
- активиране на щаба за изпълнение на ПЗБ;
- защита на живота и имуществото;
- управление на силите и средствата;
- контрол за безопасността на реагиращите и населението, както и за изпълнение на поставените задачи;
- осигуряване на условия за безопасност на работата при изпълнение на задачите;
- създаване и поддържане на ефективно взаимодействие между съставните части на ЕСС, включително и оперативния център на ГДПБЗН.

Следва ясно да се разграничи, че общото ръководство се осъществява по хоризонтала между съставните части на ЕСС, участващи в реагирането при бедствие, а командването е по вертикала в рамките на всяка съставна част на ЕСС и се осъществява от представител на съответната структура. Областният управител/кмета осъществява общото ръководство на съставните части на ЕСС.

Ръководителят одобрява предложените решения от щаба за справяне с бедствието. Решенията се предлагат на ръководителя под формата на **План за действие**. Планът за действие за справяне с бедствието се одобрява от ръководителя.

Ръководителят може да възложи на членове на щаба изпълнението на определени функции (планиране, операции, логистика) като сформира съответни секции и техни ръководители (Фиг.1). Той може да определи и следните подпомагачи го позиции:

- отговорник за публичната информация – разглежда всички въпроси, свързани с медиите и координира разпространяването на информация до тях;
- отговорник за взаимодействието (лице/а за връзка с органи и организации) – поддържа контакт със структурите, участващи в реагирането при бедствие;
- отговорник за безопасността – следи за безопасните условия и предлага мерки за осигуряване на безопасност на персонала, включен в операциите.

Фиг. 1. Основни компоненти на модела за управление.

2. ПЛАНИРАНЕ

Секция „Планиране“ отговаря за събирането, оценяването и предоставянето на информация за бедствието и състоянието на ресурсите. Отговорност на секцията е и разработването на план за действие, който определя дейностите по реагиране и ползването на ресурсите за планирания период.

3. ОПЕРАЦИИ

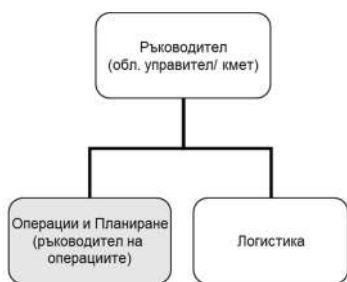
Секция „Операции“ отговаря за изпълнението на плана за действие. Ръководителят на операциите координира дейностите и отговаря за изпълнението на плана. Ръководителят на операциите докладва на ръководителя (областен управител/кмет) и определя необходимите ресурси и организационна структура на секция „Операции“ (щаб на ръководителя на операциите, сектори, участъци).

Основните отговорности на ръководителя на операциите са:

- да организира и координира всички операции, осигурявайки безопасност на персонала, включен в осъществяването им;
- да подпомага ръководителя (областния управител/кмета) при определяне на целите и задачите за справяне с бедствието;
- изпълнение на плана за действие, одобрен от ръководителя (областния управител/кмета);
- искане на ресурси чрез ръководителя (областния управител/кмета);
- информиране на ръководителя (областния управител/кмета) за развитието на ситуацията;

4. ЛОГИСТИКА

Секция „Логистика“ отговаря за осигуряването на техника, съоръжения, материали, услуги и други необходими ресурси. Тази секция придобива особено голямо значение при продължителни или разрастващи се операции. Функциите на секцията са свързани с подпомагане на реагиращите сили на ЕСС.

Фиг. 2

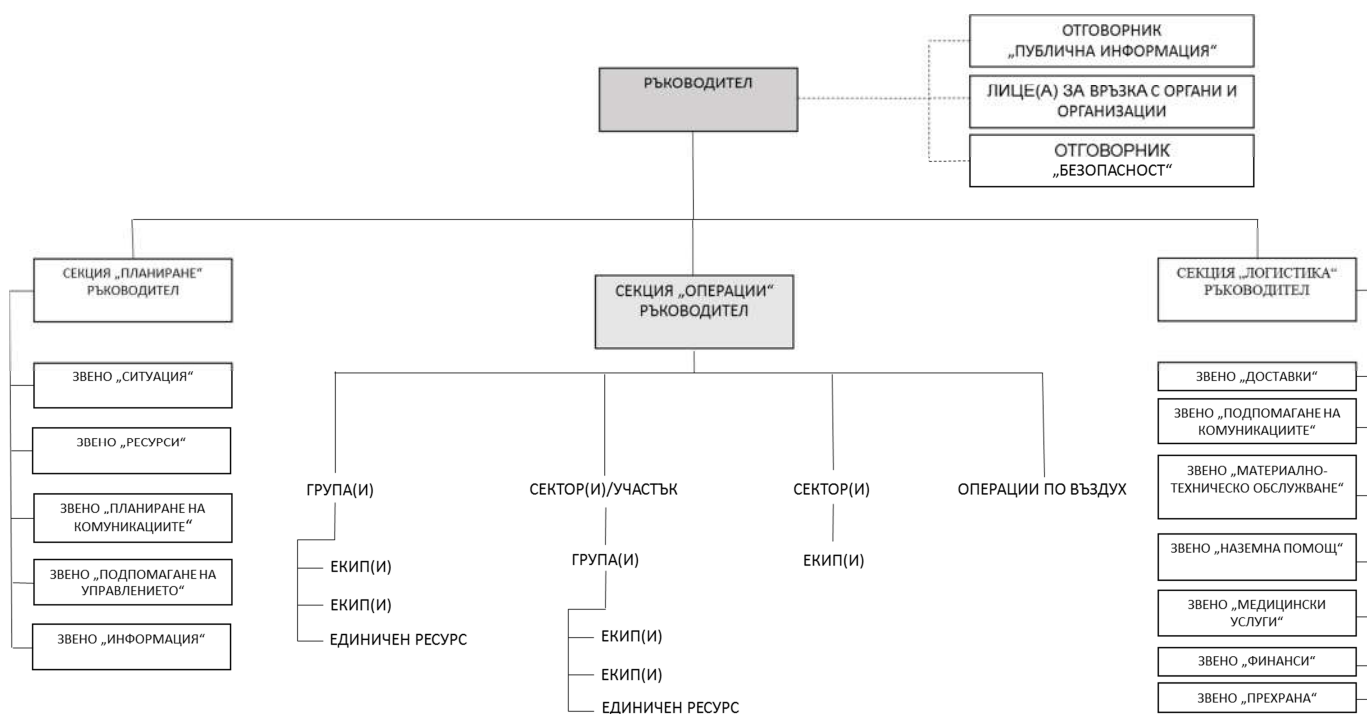

Фиг. 3

Фиг. 4

В зависимост от характера и мащаба на бедствието, на едно лице може да бъде възлагана една и повече от една функция (Фиг. 2, 3 и 4), както е възможно и разширяване и включване на допълнителни звена от по-нисък ранг към основните секции – операции, планиране и логистика (Фиг.5). Структурата, връзките и функциите на секциите, групите и звената в системата са уточнени предварително.

Фиг. 5. Примерен модел на разширена организационна структура на координираната система за управление.

Секция – организационно ниво с отговорности за основните функционални области (планиране, операции, логистика). Лицето на което е възложено ръководството на секция се нарича „ръководител на секция“. Когато в справянето с възникнало бедствие са включени няколко

структури, назначаването на заместници от другите структури е предпоставка за повишаване нивото на координация между участващите структури.

Сектор/ Участък – организационно ниво с отговорности за операциите в определена географска област в района на бедствието. Лицето на което е възложено ръководството на операциите в сектора/участъка се нарича „ръководител на сектор/участък“;

Група – организационно подразделение, което се създава за разделяне на структурата за управление при бедствие по функционални области на действие. Лицето на което е възложено ръководството на групата се нарича „ръководител на група“.

Екип – комбинация от смесени ресурси или определен брой ресурси от един и същи вид и тип, действащи под прякото командване на „ръководител на екип“;

Единичен ресурс – единично оборудване в комплект с необходимия персонал и определен отговорник, които могат да бъдат използвани при бедствие.

Ролите на всички членове на щаба за изпълнение на съответния ПЗБ, както и структурите ангажирани в изпълнението на плана, могат да се уточнят по предварително разработена форма на организационната структура за управление (примерна форма на организационна структура за управление с предложени функции е дадена в *Приложение № 3*). При провеждане на тренировки или при възникване на бедствие, формата се попълва с имената на съответните отговорни лица и екипи и информацията се предоставя на всички участници.

5. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

Една от първите задачи на ръководителя е да определи целите при реагирането и план за действие. Първоначално този план се базира на първоначалната оценка на ситуацията. Съобщава се устно на всички привлечени представители на ЕСС в щаба.

В последствие е необходимо по-детайлно планиране на действията и документиране на плана. Плановете за действие съдържат цели и стратегии за действие за определен срок, които се преразглеждат на последващи етапи и разпространяват на необходимото ниво в реагиращите и подпомагащите структури и звена.

Планът за действие:

- описва оперативните цели и стратегии за действие;
- осигурява последователност и непрекъснатост на операциите;
- осигурява ефективно използване на ресурсите;
- идентифицира необходимите и очакваните ресурси.

Планът за действие очертава желанния резултат или цел за справяне с бедствието. Той описва стратегиите за действие, които ще бъдат използвани.

Основните елементи на плановете са:

- Цели;
- Дейности и задачи от критично значение;
- Необходими ресурси;
- Ред за обмен на информация;
- Комуникации.

Стратегия за действие

Целите се определят от текущата ситуация, хората и имуществото в риск и очакваните промени на ситуацията. При изготвянето на стратегии за действие и тактики за постигане на целите, следва да се вземат предвид:

- Текущата ситуация;
- Наличните ресурси;
- Метеорологичните условия;
- Опитът от предишни събития;
- Плановете за защита при бедствия;
- Хората и имуществото в риск;
- Условията за безопасност;
- Осигуряването на логистична подкрепа и комуникации.

Организационна структура за управление

Планът за действие при бедствие, следва да съдържа детайли за създадената организационна структура за управление, включително поименно посочване на лицата с възложени функции и задачи. Попълнена формата по *Приложение № 3* е неразделна част от плана.

ФОРМАТ НА „ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ“:

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ			
Вид на бедствието Местоположение Дата Час Данни за контакт		Кратко описание на ситуацията Цели	
План за действия/ стратегия	Дейности и задачи от критично значение <i>(отбележете какво трябва да се случи, кога и кой е отговорен)</i>	Необходими ресурси <i>(отбележете кой, какво и кога трябва да осигури)</i>	% на изпълнение
Обмен на информация <i>(кой трябва да знае и кой разполага с необходимата информация)</i>	Комуникационен план <i>(например радиочестоти, телефонни номера и др.)</i>	Следваща актуализация: Час: Изготвил: Одобрил: Ръководител:	

6. РОЛИ И ОТГОВОРНОСТИ

6.1. ФУНКЦИИ ПО „ОПЕРАЦИИ”

Фиг.6

Функциите по изпълнение на операциите се възлагат на ръководител на операциите със съответната заповед по ЗЗБ. Функциите по изпълнение на „Операциите” включват:

- управлението на всички дейности, които са предприети за справяне с бедствието;
- управлението на всички ресурси (хора, техника и оборудване), включени в секция „Операции”.

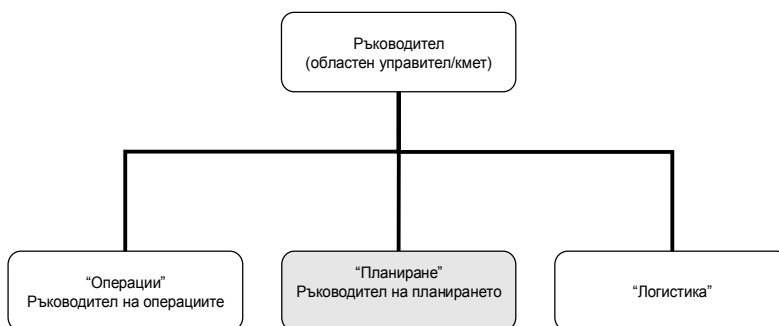
Ръководителят на операциите, отговаря за:

1. създаване на оперативната структура, разпределяне на ресурсите и осигуряване на безопасност при изпълнение на работата от екипите на терена;
2. участва в разработване на плановете за действие;
3. създава ефективна организация за връзка и сътрудничество между всички участващи лица;
4. ефективно и ефикасно въвежда изпълнението на одобреният план за действие;
5. регламентира процесът за инструктаж на персонала преди въвеждане в действие;
6. осигурява и следи за подходящото оборудване на персонала за изпълнение на възложената задача;
7. следи за поставяните задачи на персонала, да бъдат в съответствие с квалификацията, която притежават;
8. осигурява информираност на персонала за ситуацията, във връзка с възможните проблеми, които могат да застрашат тяхната безопасност;
9. въвежда процедури за информиране и инструктаж на персонала преди освобождаване или необходимост от смяна;
10. осигурява редовни доклади за развитието на действията до ръководителя;
11. идентифицира нови и непредвидени рискове на терена, които докладва и обсъжда с ръководителя.

За изпълнение на възложените отговорности, изпълнява специфични задачи, включващи:

1. осъществяване на редовна комуникация и обмяна на информация със секции „Планиране” и „Логистика”;
2. изготвя оперативната част от плана за действие;
3. създава секция „Операции” с необходимата структура, съгласувано с ръководителя;
4. дава указания и разпределя персонала за изпълнение на операциите в съответствие с плана за действие;
5. управлява и контролира операциите на терена и следи за тяхното развитие;
6. дава препоръки на секцията по „Планиране” и ръководителя за ситуацията, контролът за нейното овладяване и непредвидените рискове;
7. създава зони за посрещане и дислоциране на ресурсите;
8. определя необходимостта от искане на допълнителни ресурси;
9. определя необходимостта от логистична помощ;
10. формира и разформира групи от наличните единични ресурси при необходимост;
11. пренасочва и/или освобождава екипи от секция „Операции”;
12. инициира препоръки за освобождаване на ресурси;
13. докладва за събития и инциденти;
14. води запис на дейностите.

6.2. ФУНКЦИИ ПО „ПЛАНИРАНЕ“

Фиг. 7

Функциите по планиране могат да се изпълняват от едно или повече лица, в зависимост от спецификата, сложността и обхвата на бедствието. Целта е да се осигури пълната картина за бедствието, как може то да се развие, какви могат да бъдат възможните последствия, да се изработят насоките и план за действие, които да се предложат за одобрение от ръководителя. Функциите по планиране, включват:

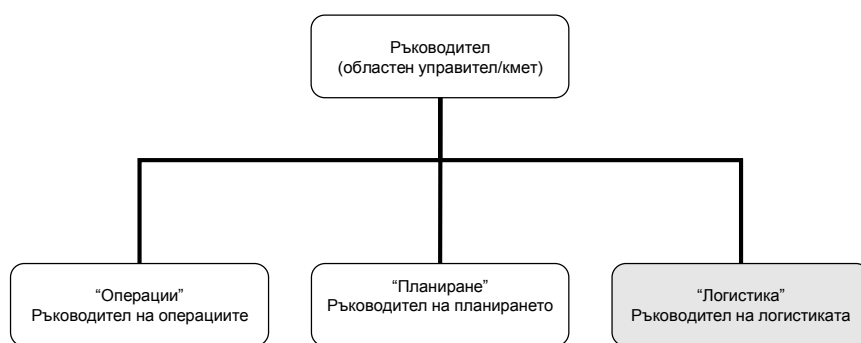
1. събиране и анализ на цялата оперативна информация получена за бедствието;
2. следене на метеорологичните прогнози;
3. правене на прогнози за възможни предстоящи събития и за усложняване на обстановката;

4. изготвяне на обобщени доклади за състоянието на обстановката;
5. получаване на обратна връзка от потребителите на информация, за качеството на предоставената информация, достоверността на източниците и др.;
6. поддържане на комуникация с другите секции, звена, сектори и групи на щаба за изпълнение на ПЗБ (доколкото са създадени такива) и с аналогичните структури на други щабове;
7. съгласува всички разходи със ръководител „Логистика“ (или съответното звено към секция „Логистика“);
8. води отчет/архив на цялата събрана информация, на всички изготвени документи и взети решения;
9. планира, изготвя и предлага на ръководителя (областен управител/кмет) решения относно необходимия обем и ресурсно осигуряване на спасителни и неотложно аварийни-възстановителни работи за предотвратяване, ограничаване и ликвидиране на последиците от възникналото бедствие;
10. осъществява контрол на изпълнението на решенията, които трябва да бъдат изпълнени от ръководителя на операциите;
11. осъществява координация и контрол на останалите секции/звена за изпълнението на функциите им;
12. предлага включването на доброволни формирования в дейностите по защитата;
13. предлага привличането на юридически и физически лица за оказване на помощ в съответствие с възможностите им;
14. предлага обявяване на бедствено положение от областния управител, когато не могат да бъдат обезпечени дейностите по защита на населението чрез изпълнението на общинския план за защита при бедствието;
15. предлага мерки за подпомагане на населението;
16. предлага решение за временно извеждане на пострадали лица;
17. следи състоянието на ресурсите на място на бедствието (пристигнали ли са, в готовност ли са за действие или не са на разположение по някаква причина);
18. изготвя доклади до ръководителя за хода на провежданите защитни мероприятия.

В зависимост от спецификата, сложността и обхвата на бедствието функциите по планиране могат да се изпълняват от едно лице или секция по „Планиране“ с ръководител и звена от по-нисък ранг. В секцията по „Планиране“ се включват лица от съответния щаб за изпълнение на ПЗБ, длъжностни лица от съответните ведомства предвидени за участие в плана.

Член на тази секция може да бъде всяко лице притежаващо необходимата експертиза и опит в зависимост от вида на бедствието.

6.3. ФУНКЦИИ ПО „ЛОГИСТИКА“

Фиг. 8

Целта е да се подсигурят всички условия, за да могат да бъдат приведени в изпълнение приетите решения и план за действие. Функциите по логистика включват:

1. осигуряване на необходимите сили и средства за изпълнение на задачите и мерките за справяне с бедствената ситуация;
2. транспортни средства в случаи на евакуация или превозване на товари и техника;
3. консумативи и гориво-смазочни материали за действащата на терена техника;
5. осигурява карти на района;
6. осигуряване на фургони за живеене, сглобяеми къщи или палатки за евакуираните хора, в случаите, когато общината не разполага с временни жилища;
7. хранителни провизии за евакуираните хора и за всички сили действащи на терен;
8. комуникационното и техническо осигуряване на щаба, а при необходимост и на силите действащи на терен;
9. медицински грижи;
10. съгласува всички разходи със звено „Финанси“;
11. води отчет/архив на всички изготвени документи и взети решения;
12. поддържане на комуникация с другите секции, звена, сектори и групи на щаба за изпълнение на ПЗБ (доколкото са създадени такива) и с аналогичните структури на други щабове.

В зависимост от спецификата, сложността и обхвата на бедствието функциите по логистика могат да се изпълняват от едно лице или секция по „Логистика“ с ръководител и звена от по-нисък ранг. В секцията по „Логистика“ се включват лица от съответния щаб за изпълнение на ПЗБ, длъжностни лица от съответните ведомства предвидени за участие в плана.

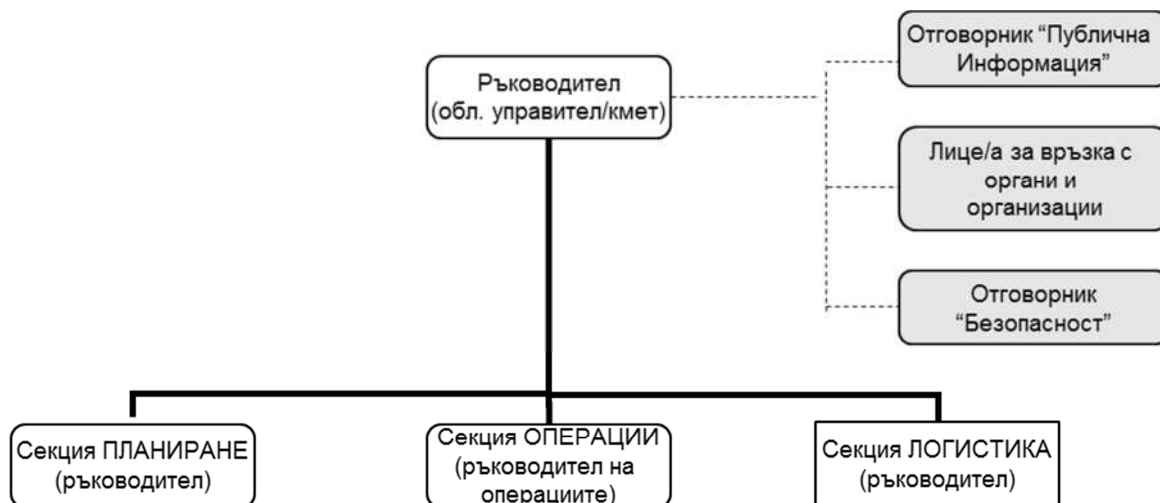
Член на тази секция може да бъде всяко лице притежаващо необходимата експертиза и опит.

6.4. ФУНКЦИИ НА ЗВЕНО „ФИНАНСИ“:

1. събира и архивира всички отчетни документи;
2. обработва получената информация за боря часовете, в които е използвана определена техника и личен състав, които следва да бъдат заплатени;

3. поддържа комуникация с другите секции, звена, сектори и групи.

6.5. ФУНКЦИИ НА ОТГОВОРНИК „ПУБЛИЧНА ИНФОРМАЦИЯ”, „ЛИЦЕ (ЛИЦА) ЗА ВРЪЗКА“ И ОТГОВОРНИК „БЕЗОПАСНОСТ”

Фиг. 9

Ръководителят (областният управител/кмета) може да определи – отговорник „Публична информация”, „Лице (лица) за връзка“ и отговорник „Безопасност”.

Функции на отговорника за „Публична информация”:

- Подготвя информационни бюлетени за изпращане на медиите (след одобрението на областен управител/кмет) съдържащи информация за развитието на бедствието, предприетите действия за неговото ограничаване и овладяване и необходимостта от прилагане на защитни мерки и действия.

- Следи потока на информация излъчван в медиите относно бедствието.

- Организира изявления и срещи на областен управител/кмет или техните заместници за предоставяне на информация на населението и медиите.

Функции на „Лице(лица) за връзка”:

- Осъществява взаимодействието с органи и организации, подпомагащи овладяването на бедствието.

- Организира гореща телефонна линия за получаване на информация за пострадали, места за настаняване и др.

Функции на отговорник по „Безопасност”:

- следи за условията за безопасност;

- дава препоръки на ръководителя за мерки за минимизиране на риска за лицата участващи в дейностите по овладяване на бедствието.

Приложение № 3

ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА ЗА УПРАВЛЕНИЕ ПРИ БЕДСТВИЕ

Показаната по-долу форма се попълва при свикване на щаба за изпълнение на ПЗБ при провеждане на тренировки или при възникване на бедствие. Във формата се попълват имената на определените отговорни лица (включително техните телефонни номера или др. за осъществяване на контакт). Попълнената форма е неразделна част от плана за действие.

Инцидент:.....

Дата:.....

Време:.....

